

BIULETYN

POLSKIEGO TOWARZYSTWA
HERALDYCZNEGO

WARSZAWA

marzec 2001

21

SPIS TREŚCI

REFERATY

- Kazimierz Karolczak, *Rodzina Dzieduszyckich. Linia poturzycko-zarzecka* 1

SPRAWY TOWARZYSTWA

- V Walne Zgromadzenie Delegatów PTHer. (Warszawa 18 XII 2000) 5
 Sprawozdanie Zarządu Głównego PTHer. (22 XI 1997 — 17 XII 2000) 10
 Sprawozdanie finansowe Zarządu Głównego PTHer.
 (1 XI 1997 — 31 X 2000) 19
 Sprawozdanie Głównej Komisji Rewizyjnej PTHer.
 (21 XUI 1987 — 30 XI 2000) 21
 Sprawozdanie Sadu Koleżeńkiego I instancji PTHer. 23
 Ukonstytuowanie się Zarządu Głównego i Głównej Komisji
 Rewizyjnej PTHer. 25
 Zebrania naukowe Polskiego Towarzystwa Heraldycznego 25
 Publikacje Polskiego Towarzystwa Heraldycznego 28
 Informacja o przyznaniu Nagrody im. Adama Heymowskiego
 za lata 1998-1999 29

ACTUALIA

- Z działalności Warszawskiego Towarzystwa Genealogicznego 31
 Inauguracja księgozbioru genealogicznego-heraldycznego we Włocławku 33
 Nowe czasopismo genealogiczne 34

IN MEMORIAM

- Roman Kolumna-Walewski (1906-2000) (*Stefan K. Kuczyński*) 35

POLSKIE TOWARZYSTWO HERALDYCZNE

ZARZĄD GŁÓWNY

PL 00-272 Warszawa
Rynek Starego Miasta 29/31
tel. 831-02-61, fax 831-36-42

Nr konta:

Powszechny Bank Kredytowy IX Oddział w Warszawie
Nr 11101040-32577-2700-1-68

Biuletyn Polskiego Towarzystwa Heraldycznego
pod redakcją
Sławomira Górzyńskiego

e-mail: pther@dig.com.pl
<http://www.dig.com.pl/PTHer/index.html>

REFERATY

Kazimierz Karolczak

Rodzina Dzieduszyckich. Linia poturzycko-zarzecka*

W procesie rozwoju każdego społeczeństwa dużą rolę odegrały grupy cieszące się uprzywilejowanym statusem społecznym wynikającym z urodzenia. Największe piętno wywarły rody wielkie i obdarzone wybitnymi indywidualnościami w każdym prawie pokoleniu. Jednostki wybitne bez wątplenia dodawały blasku i podnosiły znaczenie rodu, ale o przetrwaniu nazwiska decydowała liczebność noszących je męskich potomków. Z przynależnością do warstwy ziemiańskiej wiązała się nie tylko własność majątku, ale też określone zwyczaje i styl życia. W ciągu wieków pozycja wielu rodów ulegała radykalnej zmianie: jedne rosły w znaczenie, inne pogrążały się w przeciętności. Na miejscu zajmowanym przez przedstawicieli starych, wygasających rodów pojawiały się nazwiska rodzin budujących dopiero swą wielkość.

Dzieduszyccy, będący w XIV w. średnią szlachtą pochodzenia ruskiego, ulegali w następnych wiekach szybkiej polonizacji i uczestniczyli w rywalizacji o urzędy ziemskie. Przez długi czas pozostawali jednak w cieniu wielu znaczących, wpływowych i bogatych rodów Rzeczypospolitej. Wyrastali powoli, skutecznie utrwalając osiągniętą pozycję. Dzięki udanym małżeństwom rozszerzali swe wpływy i powiększali majątek, zaliczając się w XVII w. do grona rodzin piastujących godności senatorskie w państwie. Szczególnie korzystne dla przyszłości rodu okazały się koligacje z Czuryłami i Jabłonowskimi, ale nie bez znaczenia były też związki z Korniaktami, Daniłowiczami, Stadnickimi, Tarnowskimi, Zamoyskimi i innymi. W XVIII w. Dzieduszyccy sprawowali już urzędy centralne, a po pierwszym rozbiorze otrzymali od cesarzowej Marii Teresy tytuł hrabiowski. W struktury społeczne państw zaborczych weszli więc jako tytułarna arystokracja. W ciągu sześciu wieków wydali kilka wybitnych osobistości, które znalazły trwałe miejsce na kartach historii

---

* Streszczenie referatu wygłoszonego na Zebraniu Oddziału PTHer. w Krakowie 20 XI 2000 r. Czytelnika biżej zainteresowanego tym tematem odsyłamy do książki: K. Karolczak, *Dzieduszyccy. Dzieje rodu. Linia poturzycko-zarzecka*, Kraków 2000 (Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej w Krakowie).

oraz kilkanaście postaci wpływających w istotny sposób na bieg współczesnych sobie wydarzeń.

W XVIII w. ród podzielił się na dwie szybko rozrastające się linie: starszą — od Tadeusza Gerwazego (1724–1777) i młodszą — od Dominika Herakliusza (1727–1804), znacznie zróżnicowane wewnętrznie pod względem majątkowym. Osiedlili się w zdecydowanej większości w zaborze austriackim, a jedynie w pojedynczych przypadkach za miejsce zamieszkania wybrali majątki żon leżące na terenach zagarniętych przez Rosję czy Prusy. Poszczególni przedstawiciele rodziny różnie radzili sobie w nowych warunkach politycznych i gospodarczych, a spektakularne sukcesy i porażki na miarę lokalną odnaleźć można w każdym pokoleniu i w obu liniach.

Linia poturzycko–zarzecka (ordynacka), bierze swój początek z najmłodszej gałęzi linii starszej (Józefa Kalasantego), która w trzecim pokoleniu połączyła się z najstarszą gałęzią linii młodszej (Andrzeja Seweryna). Używanie określenia „linia” jest więc w tym wypadku w dużej mierze umowne i związane raczej z gniazdem (Poturzyca) oraz utworzoną później ordynacją (poturzycko–zarzecką). Owa linia ordynacka skupiła w swych rękach znaczne majątki, które nie tylko potrafiła przez długi czas utrzymać, ale jeszcze powiększała swój stan posiadania, stając się w drugiej połowie XIX w. najbogatszą w rodzie Dzieduszyckich.

Podstawy materialne pod świetność omawianej linii dał niewątpliwie Józef Kalasanty (1776–1847), który położył także niemałe zasługi dla kultury, m.in. poprzez założenie Biblioteki Poturzyckiej, będącej później jedną z najlepszych bibliotek humanistycznych Lwowa. Z działu rodzinnego Józef otrzymał dwa klucze majątków: Poturzycę pod Sokalem i Tarnawatkę w Lubelskiem, a od rodzeństwa odkupił Jaryszów na Podolu rosyjskim. Żona Paulina z Działyńskich wniosła Konarzewo w Poznańskim, a siostra Magdalena Morska przekazała mu w spadku Zarzeczce pod Jarosławiem. Na majątek Józefa składały się więc dobra położone we wszystkich trzech zaborach oraz na Podolu rosyjskim.

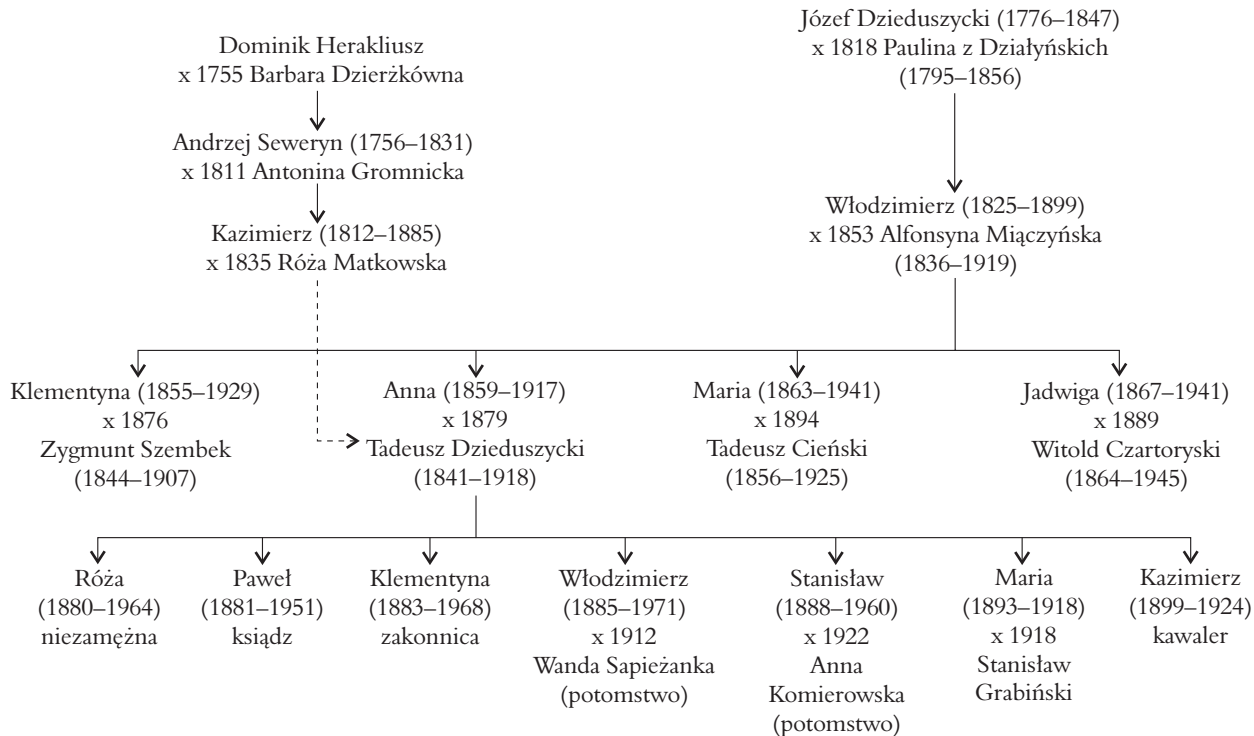
Największe znaczenie w życiu politycznym i kulturalnym tak Galicji, jak i całej monarchii austro–węgierskiej osiągnął w następnym pokoleniu jego syn Włodzimierz (1825–1899), marszałek galicyjskiego sejmu krajowego, twórca lwowskiego Muzeum Przyrodniczego im. Dzieduszyckich, opiekun artystów i uczonych, protektor przemysłu ludowego, mecenas kultury i sztuki w skali znacznie wykraczającej poza Lwów i Galicję, członek wielu europejskich towarzystw naukowych. Odziedziczony po rodzicach majątek powiększył o Pieniaki pod Złoczowem oraz szereg folwarków dokupowanych do posiadanych kluczy. Z części tych ziem utworzył w 1893 r. ordynację poturzycko–zarzecką, mającą zabezpieczyć w przyszłości materialne podstawy funkcjonowania zarówno przekazanego krajowi muzeum, jak i biblioteki. Włodzimierz Dzieduszycki

nie był typowym przedstawicielem swojej warstwy społecznej i swoich czasów. Dużo podróżował po Europie, ale najsilniej czuł się związany ze Lwowem i z Galicją Wschodnią. Pozbawiony uprzedzeń był w zróżnicowanym narodowościowo i wyznaniowo kraju niekwestionowanym autorytetem zarówno dla Polaków, jak i Ukraińców, czego potwierdzenie łatwo znaleźć we współczesnym Lwowie nawet sto lat po jego śmierci. Nie zabiegający o zaszczyty, był za życia odznaczany wysokimi orderami austriackimi i francuskimi, wyróżniany honorowymi obywatelstwami wielu miast galicyjskich i doktoratem h. c. Uniwersytetu Lwowskiego. Bez wątpienia dzięki Włodzimierzowi Dzieduszyccy osiągnęli w drugiej połowie XIX w. największe znaczenie w historii swego rodu i trwale wpisali się w najnowsze dzieje zarówno Polaków, jak i Ukraińców.

Trwanie rodu zapewniało liczne potomstwo, które z kolei przyczyniało się jednak do rozdrabniania własności. Znaczna koncentracja dóbr w rękach jednego z Dzieduszyckich możliwa była głównie dzięki temu, że nie posiadał on rodzeństwa. W następnym pokoleniu fortuna ta przeszła w większości w posiadanie innych rodów, podzielona w miarę równo pomiędzy cztery córki. Mimo pozostania przy nazwisku Dzieduszyckich jednej z córek (Anny) po poślubieniu dalekiego kuzyna z młodszej linii, zachowała ona jedynie czwartą część majątku ojca, tj. ordynację. Pozostała część znacznych dóbr przeszła jako posag w ręce Szembeków, Cieńskich i Czartoryskich.

Drugim ordynatem został po śmierci Włodzimierza jego zięć, Tadeusz Dzieduszycki (1841–1918), a po nim synowie: Paweł (zrezygnował po kilku miesiącach wstępując do zakonu) oraz Włodzimierz jun. (1885–1971), który wcześniej utracił wskutek rewolucji 1917 r. dobra na Podolu. Kondycja ekonomiczna ordynacji ucierpiała wprawdzie podczas działań wojennych lat 1914–1918, ale tragiczne skutki dała dopiero niekorzystna dla rolnictwa koniunktura gospodarza w pierwszym okresie po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Na obiektywne trudności nałożyły się ponadto nietrafione inwestycje i złe zarządzanie. Podjęte próby naprawy zniweczył powszechny kryzys gospodarczy na początku lat trzydziestych XX w., który ostatecznie przypieczętował upadek ordynacji. Agonię gospodarczą przedłużył wybuch II wojny światowej, w czasie której w Zarzeczcu organizowano tajne nauczanie, a w majątku znajdowali schronienie nie tylko krewni Włodzimierza Dzieduszyckiego, ale i inteligencja wysiedlona z Poznańskiego. Wyzwolenie przyniosło Dzieduszyckim jedynie cierpienia, jako że nowe władze pozbawiły ordynata całego majątku, a jego rodzinę usunęły z pałacu i poddały represjom. Ciągłość omawianej linii rodu zapewniają współcześnie potomkowie ostatniego ordynata Włodzimierza oraz jego brata Stanisława, żyjący zarówno w Polsce, jak i za granicą.

LINIA POTURZYCKO-ZARZECKA

SPRAWY TOWARZYSTWA

V Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Heraldycznego (Warszawa 18 XII 2000)

W związku z upływającą kadencją władz Towarzystwa, Zarząd Główny PTher. pismem z dnia 13 XI 2000 r. adresowanym do wszystkich członków Towarzystwa, zwołał V Walne Zgromadzenie Delegatów Towarzystwa na dzień 18 XII 2000 r. o godz. 17.00 w pierwszym terminie i o godz. 17.15 w drugim terminie w Sali Lelewelowskiej Instytutu Historii PAN w Warszawie (Rynek Starego Miasta 29/31).

Na podstawie § 19 statutu Towarzystwa Zarząd Główny ustalił, że Delegatem na Walne Zgromadzenie Delegatów jest każdy członek Towarzystwa obecny na sali obrad Zgromadzenia.

Zarząd Główny zaproponował następujący porządek obrad Zgromadzenia:

1. Zagajenie Prezesa.
2. Wybór Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia i powołanie protokolanta.
3. Zatwierdzenie porządku obrad.
4. Wybór Komisji Mandatowej.
5. Sprawozdanie Zarządu Głównego (Sekretarza Generalnego i Skarbnika) za okres od 22 XI 1997 do 17 XII 2000 r.
6. Sprawozdanie Głównej Komisji Rewizyjnej.
7. Sprawozdanie Przewodniczącego Sądu Koleżeńskiego I instancji.
8. Sprawozdanie Komisji Mandatowej.
9. Dyskusja nad sprawozdaniami.
10. Głosowanie nad udzieleniem absolutorium ustępującemu Zarządowi Głównemu.
11. Wybór Komisji Skrutacyjnej.
12. Wybór władz Towarzystwa (Prezesa, Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej, Sądu Koleżeńskiego I i II instancji).
13. Sprawy organizacyjne i komunikaty.
14. Wolne wnioski.
15. Ogłoszenie wyników wyborów.
16. Zamknięcie obrad.

Dnia 18 XII 2000 r. Walne Zgromadzenie Delegatów PTher. rozpoczęło obrady w drugim terminie w Sali Lelewelowskiej Instytutu Historii PAN.

Zagajając Walne Zgromadzenie Prezes PTHer. prof. dr hab. Stefan K. Kuczyński powitał przybyłych delegatów i przypomniał dotychczasowe największe osiągnięcia Towarzystwa. Mijającą kadencję, od 22 XI 1997 do 17 XII 2000 r., ocenił jako spokojną, która zbierała żniwo rozpoczętych wcześniej działań, była wypełniona zebraniem naukowymi, sesjami i konferencjami. W ostatnich trzech latach prócz regularnie wydawanych czasopism PTHer., „Biuletynu” i „Rocznika”, wzrosła liczba publikacji książkowych, w tym wielu poświęconych heraldyce samorządowej. Na tym ostatnim polu Prezes wysoko ocenił działalność Oddziałów PTHer. w Lublinie i Krakowie. Jako sukces mijającej kadencji Prezes wymienił utworzenie Gabinetu Genealogiczno-Heraldycznego na Zamku Królewskim w Warszawie, którego PTHer. jest współorganizatorem i współwłaścicielem oraz powołanie dzięki staraniom Towarzystwa Komisji Heraldycznej przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. Następnie Prezes wspomniął członków Towarzystwa zmarłych w okresie ostatnich trzech lat (w porządku alfabetycznym: dr Robert Bielecki, prof. dr hab. Aleksander Gieysztor — członek honorowy i członek założyciel PTHer., Jerzy Kuczmierowski, Adam Myśliński, prof. dr hab. Zbigniew Perzanowski — członek założyciel PTHer., Marian Przedpeński, Zbigniew Prus-Niewiadomski, Jacek Różycki, Leon Urbański, dr Roman Kolumna-Walewski i innych, o których odejściu nie nadeszła do Towarzystwa wiadomość). Zebrani uczcili minutą ciszy pamięć zmarłych członków. Prezes podkreślił, że jedną z wartości PTHer. jest koleżeńską współpracą i dobrą atmosferą panującą w Towarzystwie, wspomniął jednak o nieprzyjemnym incydencie wykluczenia jednego członka z Towarzystwa na mocy decyzji Sądu Koleżeńskiego I instancji. Następnie Prezes imiennie podziękował Wiceprezesom, Sekretarzowi Generalnemu i Skarbnikowi oraz innym członkom ustępującego Zarządu Głównego i władz Towarzystwa za aktywny udział w pracach Towarzystwa, a wszystkim członkom za udział w zebraniach, sesjach oraz za wspieranie działań Prezesa i Zarządu Głównego.

Na Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia Prezes zaproponował prof. dr hab. Andrzeja Rachubę, na protokolanta mgr Iwonę Dacką. Zebrani jednomyślnie przyjęli obie kandydatury. Nowowybrany Przewodniczący przejął prowadzenie zebrania.

Przy przyjęciu porządku obrad uwzględniono wniosek doc. dra hab. Krzysztofa Chłapowskiego o połączeniu uprawnień Komisji Mandatowej i Skrutacyjnej. Zebrani przyjęli wniosek i jednogłośnie zatwierdzili porządek obrad.

Następnie ustępujący Prezes przedstawił zadania Komisji Mandatowej i Skrutacyjnej i zaproponował jej skład: przewodniczący — dr Janusz Grabowski, kol. Kajetan Małachowski, kol. Wojciech Tutak. Zebrani w drodze głosowania jawnego zatwierdzili skład Komisji Mandatowo-Skrutacyjnej przy trzech głosach wstrzymujących się.

Zgodnie z następnym punktem porządku dziennego Sekretarz Generalny Towarzystwa mgr Sławomir Górzyński odczytał sprawozdanie Zarządu Głównego z jego działalności w okresie upływającej kadencji (tekst sprawozdania w załączeniu).

Skarbnik Towarzystwa doc. dr hab. Krzysztof Chłapowski przedstawił sprawozdanie finansowe Zarządu Głównego za ten sam okres (tekst sprawozdania w załączeniu). Przewodniczący Głównej Komisji Rewizyjnej mgr Michał Witwicki w sprawozdaniu Komisji Rewizyjnej zwrócił uwagę, że stan finansów Towarzystwa jest zadowalający, jednak ze względu na wzrastające wydatki PTher. i inflację zaproponował podniesienie składki rocznej do 60 zł. Przewodniczący Komisji wysoko ocenił działalność Zarządu Głównego w mijającej kadencji i wniósł o udzielenie Zarządowi Głównemu absolutorium (tekst sprawozdania w załączeniu).

Następnie doc. dr hab. Małgorzata Wilska, w zastępstwie Przewodniczącego Sądu Koleżeńskiego I instancji prof. dra hab. Andrzeja Grzybkowskiego, odczytała sprawozdanie Sądu Koleżeńskiego I instancji, który rozstrzygał sprawę wykluczenia z grona członków PTher. mgra Andrzeja Kulikowskiego (tekst sprawozdania w załączeniu).

Potem nastąpiło oświadczenie Przewodniczącego Komisji Mandatowo-Skrutacyjnej dra Janusza Grabowskiego o wydaniu uczestnikom V Walnego Zgromadzenia Delegatów PTher. 42 mandatów. Przewodniczący stwierdził, że zebrani Delegaci tworzą statutowe quorum i mogą dokonać wyboru nowych władz Towarzystwa oraz podjąć przewidziane uchwały.

Zgodnie z porządkiem obrad Przewodniczący Walnego Zgromadzenia prof. dr hab. Andrzej Rachuba otworzył dyskusję nad sprawozdaniami.

W sprawie zaproponowanego podwyższenia składek głos zabrał prof. dr hab. Stefan Kuczyński. Stwierdził, że podwyższenie składek do 5 zł miesięcznie i dla osób uprzywilejowanych do 2,5 zł poprawiłoby kondycję finansową Towarzystwa. Mgr Sławomir Górzyński zgłosił wniosek, by Zarząd Główny miał prawo podnoszenia składek w trakcie nowej kadencji. W głosowaniu jawnym Delegaci przyjęli oba wnioski przy jednym głosie wstrzymującym się.

W dalszym toku dyskusji dr Zenon Piech poprosił o wprowadzenie sprostowania do wypowiedzi Sekretarza Generalnego w kwestii udzielonych konsultacji heraldycznych przez Oddział PTher. w Krakowie, których było nie kilkanaście, lecz kilkadziesiąt.

Kol. Alfred Znamierowski uznał, że w sprawozdaniu Sekretarza Generalnego powinna znaleźć się informacja o książkach wydanych przez Polskie Towarzystwo Weksykologiczne, które jest organizacją współpracującą z PTher. Głos ten poparł kol. Kajetan Małachowski. Stwierdził on, że do sprawozdania Sekretarza Generalnego należałoby włączyć publikacje członków PTher., które przynoszą Towarzystwu zaszczyt. Przewodniczący Zgromadzenia prof. dr hab. Andrzej Rachuba uznał oba głosy za słuszne.

Ustępujący Prezes prof. dr hab. Stefan Kuczyński zapytał o uwagi do działalności Zarządu Głównego ze strony Oddziałów terenowych PTHer. W tej sprawie zabrał głos Prezes Oddziału w Lublinie prof. dr hab. Krzysztof Skupieński. Stwierdził, że w mijającej kadencji współpraca pomiędzy Oddziałem a Zarządem układała się bardzo dobrze, kontakty na odcinku Warszawa–Lublin były lepsze od tych z poprzednich kadencji.

W głosowaniu jawnym Walne Zgromadzenie udzieliło absolutorium ustępującemu Zarządowi Głównemu PTHer., bez głosów przeciwnych, przy pięciu wstrzymujących się (członkowie Zarządu Głównego).

Następnie zebrani przystąpili do wyboru nowych władz PTHer.

W wyborach na Prezesa Towarzystwa zgłoszono tylko jedną kandydaturę prof. dra hab. Stefana K. Kuczyńskiego, który podziękował za zgłoszenie jego kandydatury i zgodził się kandydować, uczynił jednak zastrzeżenie, że czyni to po raz ostatni.

Po odbyciu tajnego głosowania na Prezesa Towarzystwa, Przewodniczący Zgromadzenia zarządził pięciominutową przerwę potrzebną do obliczenia wyników głosowania. Po przerwie przewodniczący Komisji Mandatowo–Skrutacyjnej ogłosił, że za wyborem prof. dra hab. Stefana K. Kuczyńskiego na Prezesa Towarzystwa głosowało 41 delegatów, bez głosów przeciwnych, przy jednym głosie wstrzymującym się. Zatem Prezesem PTHer. na nową, piątą kadencję został wybrany prof. dr hab. Stefan K. Kuczyński.

Przewodniczący Zgromadzenia oddał dalsze prowadzenie obrad nowemu Prezesowi Towarzystwa.

Nowowybrany Prezes podziękował Delegatom za wybór. Zgodnie z przysługującym mu prawem zaproponował skład Zarządu Głównego: mgra Andrzeja Bebłowskiego, doc. dra hab. Krzysztofa Chłapowskiego, ks. mgra Pawła Dudzińskiego, mgra Sławomira Górczyńskiego, dra Przemysława Mrozowskiego, mgra Piotra Mysłakowskiego, prof. dra hab. Andrzeja Rachubę, doc. dra hab. Andrzeja Sikorskiego, prof. dra hab. Krzysztofa Skupieńskiego, prof. dra hab. Alicję Szymczakową i mgra Leszka Zakrzewskiego. Prezes Towarzystwa zaproponował zgłoszenie przez Delegatów brakującej dwunastej kandydatury do Zarządu Głównego. Mgr Leszek Pudłowski zgłosił kandydaturę kol. Andrzeja Novaka–Zemplińskiego. Kandydat jednak odmówił. Wówczas Prezes zapytał, czy kol. Piotr Rogójski zgodzi się kandydować, zapytany także odmówił. Dopiero red. Stanisław Ledóchowski zgodził się być kandydatem. Jego nazwisko dopisano jako dwunaste na liście kandydatów do Zarządu Głównego.

Kol. Jerzy Próchnicki zaproponował, aby odbyć łączne głosowanie do Zarządu Głównego, do składu Głównej Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńkiego I i II instancji. Podczas prezentowania kandydatów do pozostałych władz Towarzystwa, obrady opuścili koledzy z Krakowa i Częstochowy, którzy spieszyli się na pociąg.

Do Głównej Komisji Rewizyjnej zaproponowano: mgra Kazimierza Pacuskiego, mgra Michała Witwickiego, kol. Andrzeja Zbieranowskiego.

Do Sądu Koleżeńskiego I instancji zgłoszono kandydatury: prof. dra hab. Andrzeja Grzybkowskiego, kol. Andrzeja Grzybowskiego, doc. dr hab. Małgorzatę Wilską.

Do składu Sądu Koleżeńskiego II instancji zaproponowano: ambasadora Kazimierza Gutkowskiego, prof. dra hab. Ryszarda Kiersnowskiego, prof. dr hab. Marię Koczerską, kol. Andrzeja Novaka-Zemplińskiego, z sali zgłoszono kandydaturę prof. dra hab. Jerzego Pietrzykowskiego.

Przeprowadzono tajne głosowanie do władz Towarzystwa jednocześnie na wszystkie listy.

Podczas oczekiwania na wyniki wyborów głos zabrał mgr Sławomir Górzyński. Zaproponował członkom PTHer. program najbliższych zebrań naukowych. Na początku 2001 r. mają się odbyć: wystąpienie Herolda Rosji Grigorija Wilinbachowa oraz przedstawiciela wydawnictwa Degener specjalizującego się w publikacjach z zakresu genealogii i heraldyki. W związku z propozycją referatu o urzędzie Herolda Rosji Prezes Towarzystwa przypomniał dzieje Heroldii rosyjskiej i poinformował o projekcie zorganizowania wystawy pt. „Heroldia Królestwa Polskiego” przez PTHer. przy współpracy z Archiwum Państwowym m.st. Warszawy i Muzeum Historycznym m.st. Warszawy. Termin otwarcia wystawy przewidziano na grudzień 2001 r. Prezes zaprezentował również nowości wydawnicze.

Następnie Komisja Mandatowo-Skrutacyjna poinformowała o wynikach wyborów; które ogłosił Prezes prof. dr hab. Stefan Kuczyński. Wydano 37 kart do głosowania na kandydatów do władz Towarzystwa. W głosowaniu do Zarządu Głównego kandydaci otrzymali następującą ilość głosów:

1. mgr Andrzej Bebłowski — 37 głosów
2. doc. dr hab. Krzysztof Chłapowski — 37 głosów
3. ks. Paweł Dudziński — 37 głosów
4. mgr Sławomir Górzyński — 37 głosów
5. dr Przemysław Mrozowski — 36 głosów
6. mgr Piotr Mysłakowski — 36 głosów
7. prof. dr hab. Andrzej Rachuba — 37 głosów
8. doc. dr hab. Andrzej Sikorski — 37 głosów
9. prof. dr hab. Krzysztof Skupieński — 37 głosów
10. prof. dr hab. Alicja Szymczakowa — 37 głosów
11. mgr Leszek Zakrzewski — 37 głosów
12. red. Stanisław Ledóchowski — 37 głosów.

Wszyscy kandydaci do Głównej Komisji Rewizyjnej, Sądu Koleżeńskiego I i II instancji otrzymali wymaganą liczbę głosów, ważnych by reprezentować władze PTHer.

Po ogłoszeniu wyników wyborów Prezes, prof. dr hab. Stefan K. Kuczyński, złożył gratulacje wszystkim nowowwybranym członkom władz Towarzystwa. Podziękował Delegatom za uczestnictwo w obradach oraz złożył życzenia świąteczne i noworoczne wszystkim członkom Towarzystwa. Przed rozejściem się Delegaci oraz nowi członkowie władz PTHer. pozowali do pamiątkowych fotografii.

Sprawozdanie Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Heraldycznego za okres od 22 XI 1997 do 17 XII 2000 r.

Minęły trzy lata i jeden miesiąc od ostatniego Walnego Zgromadzenia a zarazem przeszło 13 lat od zebrania założycielskiego naszego Towarzystwa (15 VI 1987 r.) i ponad 12 lat od rejestracji Towarzystwa i rozpoczęcia przez nie statutowej działalności (15 VI 1988 r.). Można zatem spojrzeć na działalność i dokonania Towarzystwa z perspektywy ostatnich trzech lat, ale także i z dłuższego dystansu lat dwunastu.

Polskie Towarzystwo Heraldyczne jest postrzegane obecnie w środowisku historyków jako ważny element życia naukowego. Znanie jest tylko w kraju, ale i za granicą. Członkowie Towarzystwa brali udział w odbywających się Międzynarodowych Kongresach Genealogii i Heraldyki oraz w kolokwjach heraldycznych. Towarzystwo reprezentowane jest w Międzynarodowej Federacji Genealogii i Heraldyki. Natomiast członkowie Towarzystwa reprezentowani są zarówno w Międzynarodowej Akademii Heraldyki, jak w Międzynarodowej Akademii Genealogii.

Towarzystwo zaistniało w życiu naukowym, w licznych publikacjach oraz w szerszym odbiorze społecznym, zajmując się badaniami i popularyzacją heraldyki, angażując się w poradnictwo i konsultacje w zakresie heraldyki państwowej, a zwłaszcza samorządowej. Szczególnie ten ostatni aspekt działalności naszego Towarzystwa stał się w ostatnich latach sprawą najbardziej nośną w zakresie heraldyki i odbioru społecznego tej dziedziny wiedzy. Popularyzując zarówno heraldykę, jak też nasze Towarzystwo, członkowie Zarządu Głównego, a także inni członkowie Towarzystwa udzielali licznych wywiadów dla prasy, radia i telewizji, zarówno lokalnej, jak i centralnej.

Liczba członków i Oddziałów

Polskie Towarzystwo Heraldyczne, jak wszystkie towarzystwa naukowe i społeczne, ma zmienną liczbę członków. Wbrew pozorom trudną do ustalenia. Waha się ona w przedziale pomiędzy 330 a 340 członkami krajowymi i około 35–40 członkami zagranicznymi. Liczby te oddają stan na ostatnie tygodnie. Niestety owa niestabilność liczby jest wynikiem

zmian adresów niektórych osób, bez informowania o tym Zarządu Głównego, a także zarządów Oddziałów. W ten sposób nastąpiła utrata kontaktu z kilkunastoma osobami w kraju i za granicą. Osoby te zaprzestają również płacenia składek. Nowi członkowie, przyjęci w okresie ostatnich trzech lat, to grupa 33 osób. W czasie ostatnich trzech lat kilku naszych członków zmarło, wśród nich byli również członkowie honorowi oraz członkowie założyciele naszego Towarzystwa. W ostatnim okresie kilka osób, zdecydowało się wystąpić z Towarzystwa uznając, że faktycznie nie biorą udziału w naszej działalności. Również Zarząd Główny uznał, że kilka osób notorycznie nie płacących składek należy skreślić z listy członków. Zatem niewielki ubytek liczby członków (4%) w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym nie ma większego znaczenia.

Można przyjąć, że liczba członków skupionych w całym Towarzystwie wynosi 365 członków, w tym co najmniej 35 zagranicznych. Ta ostatnia liczba jest praktycznie w chwili obecnej niemożliwa do ustalenia, gdyż część osób, które w momencie przyjmowania mieszkały poza granicami Polski obecnie powróciły do kraju lub zmieniły miejsce zamieszkania. Konieczna zatem staje się kolejna weryfikacja listy członków naszego Towarzystwa.

Przyjmowanie członków Towarzystwa jest dokonywane przez Zarząd Główny z powiadamianiem o tym Oddziałów. Ostatnie przyjęcia miały miejsce przed kilkoma dniami.

Członkowie Towarzystwa są zrzeszeni wokół Zarządu Głównego oraz w trzech oddziałach terenowych — w Lublinie, Krakowie i Toruniu. Ze wszystkim trzema oddziałami utrzymywany był stały kontakt poprzez spotkania osobiste, rozmowy telefoniczne, wymianę korespondencji, zarówno tej tradycyjnej, jak i coraz częściej elektronicznej.

Zarząd Główny

Zarząd Główny pod prezesurą prof. Stefana K. Kuczyńskiego odbywał swoje posiedzenia w miarę potrzeby. W okresie sprawozdawczym odbyło się 18 zebrań Zarządu. Natomiast praktycznie w permanencji odbywały się spotkania i prace Prezydium Zarządu Głównego. Załatwiane były wszystkie sprawy bieżące. W posiedzeniach Zarządu Głównego brali udział przedstawiciele Komisji Rewizyjnej. W tym miejscu należy serdecznie podziękować kol. Michałowi Witwickiemu, przewodniczącemu Komisji Rewizyjnej, za bardzo czynny udział w pracach Zarządu.

Działalność Towarzystwa

W mijającej kadencji Towarzystwo nadal wykazywało żywą działalność statutową organizując sesje, konferencje i zebrania naukowe poświęcone heraldyce, genealogii i naukom pomocniczym historii. Wielu

członków prowadziło też własne prace badawcze, w tym również uwiecznione stopniami i tytułami naukowymi — doktora, doktora habilitowanego i profesora.

Obok działalności odczytowej i badawczej Polskie Towarzystwo Heraldyczne wydało, bądź też było instytucją sprawczą wydania wielu publikacji. W 1997 r. ukazał się t. III, a w 1999 r. t. IV „Rocznika Polskiego Towarzystwa Heraldycznego” oraz 4 numery „Biuletynu Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”. Wydano również pięć tytułów książkowych. W mijającej kadencji władz Towarzystwa nie było już tak spektakularnych działań jak w połowie lat dziewięćdziesiątych, kiedy to Towarzystwo zorganizowało lub współorganizowało takie znaczące przedsięwzięcia, jak dwie wystawy poświęcone 700-leciu rocznicy Orła Białego jako herbu państwa polskiego (w Zamku Królewskim w Warszawie i w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie), sesję naukową poświęconą dziejom Orła Białego, IX Kolokwium Międzynarodowej Akademii Heraldyki w Krakowie oraz towarzyszącą mu wystawę „Ars Heraldica”. Niemniej okres sprawozdawczy wypełniony był wieloma inicjatywami naukowymi i organizacyjnymi.

W okresie sprawozdawczym Zarząd Główny i Zarządy Oddziałów skupiały swoją działalność na regularnym odbywaniu zebrań naukowych, zorganizowano także kilka sesji i kolokwium naukowych. Prowadzona była też działalność wydawnicza.

W okresie od 22 XI 1997 r. do 17 XII 2000 r. odbyło się ponad 80 zebrań naukowych zorganizowanych przez Zarząd Główny i Zarządy Oddziałów. Wygłaszano na nich referaty, komunikaty, a także toczyły się dyskusje nad książkami i projektami badawczymi członków Towarzystwa z zakresu heraldyki, genealogii i nauk pokrewnych. Wszystkie spotkania stały na wysokim poziomie merytorycznym. Już tradycyjnie spotkaniom w Polskim Towarzystwie Heraldycznym towarzyszy ożywiona dyskusja i wymiana poglądów naukowych. Wiele referatów zostało opublikowanych w „Roczniku Polskiego Towarzystwa Heraldycznego” w całości, lub w „Biuletynie Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, w którym zasadniczo drukowane są streszczenia referatów lub teksty nie wygłaszane. Część wygłaszanych referatów członkowie Towarzystwa opublikowali w innych pismach specjalistycznych, część zaś weszła do osobnych publikacji książkowych.

Komisja Heraldyczna

Jednym z najważniejszych wydarzeń w dziedzinie współczesnej heraldyki jest powstanie Komisji Heraldycznej, powołanej rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 20 I 2000 r. Jest to wynik wcześniejszej nowelizacji ustawy o odznakach i mundurach dokonanej przez Sejm w 1998 r. i wydanego w ślad za tym rozporządzenia

Rady Ministrów z 27 VII 1999 r. w sprawie Komisji Heraldycznej. Komisja Heraldyczna została powołana jako organ opiniodawczy ministra właściwego do spraw administracji publicznej w przedmiocie herbów, flag, emblematów i innych symboli związanych z heraldyką i weksylologią, głównie samorządową. Do zadań Komisji należy opiniowanie wzorów powyższych znaków i symboli pod względem ich zgodności z zasadami heraldyki, weksylologii i tradycji historycznej, opiniowanie i przygotowywanie dotyczących ich aktów prawnych oraz udzielanie konsultacji. Do 13-osobowego składu Komisji powołanych zostało 6 członków Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, a funkcje jej przewodniczącego powierzono prezesowi Towarzystwa prof. Stefanowi K. Kuczyńskiemu. Należy podkreślić, że powołanie Komisji Heraldycznej i udział w niej przedstawicieli naszego Towarzystwa jest uwieńczeniem naszych wieloletnich starań o utworzenie złożonego ze specjalistów ciała kolegiального, którego działalność może wydatnie przyczynić się do podniesienia współczesnej polskiej heraldyki na wyższy poziom nauki i sztuki. W ciągu 9 miesięcy działania Komisja zaopiniowała ponad 200 projektów herbów, flag i innych symboli jednostek samorządowych, znacząco wpływając na polepszenie przedkładanych projektów. Praca Komisji napotyka na trudności związane głównie z wadami prawnymi przepisów obowiązujących w zakresie objętych jej działaniem spraw. Ponadto bardzo duża liczba wniosków o zaopiniowanie projektów herbów, flag i innych symboli (ponad 370 do połowy grudnia 2000 r.) powoduje, że mimo wielkiego nakładu pracy Komisja nie może nadążyć z przygotowaniem opinii na czas.

Członkom Komisji, w tym zwłaszcza członkom PTher., należy wyrazić uznanie za ich zaangażowanie na rzecz heraldyki samorządowej.

Sesje naukowe

W ciągu ostatnich trzech lat zorganizowanych zostało kilka sesji naukowych. Ich organizatorem (lub współorganizatorem) było Polskie Towarzystwo Heraldyczne, zarówno Zarząd Główny, jak i poszczególne Oddziały samodzielnie.

Zarząd Główny — był współorganizatorem seminarium towarzyszącego wystawie „Godło i barwa Polski samorządowej”. Zarówno seminarium, jak i wystawa odbyły się w Instytucie Wzornictwa Przemysłowego (w marcu 1998 r.). Nie udało się natomiast zorganizować planowanej przez Zarząd sesji pt. „Heraldyka na styku dyscyplin”. Można mieć nadzieję, że uda się to Zarządowi Głównemu w następnej kadencji.

Oddział w Lublinie — zorganizował cztery sesje naukowe: „Herb miasta Lublina” (23 V 1998 r.), poświęconą genezie i rozwojowi herbu Lublina. Konferencja odbyła się wspólnie z Oddziałem Polskiego Towarzystwa Historycznego w Lublinie oraz Oddziałem Miejskim PTTK w Lublinie; „Herb województwa lubelskiego i herby powiatów” (Lublin 25 II

1999 r.); sprawozdanie z tej sesji ogłoszone zostało w „Biuletynie” PTHer. nr 19. Sesja zorganizowana została wspólnie z Sejmikiem Województwa Lubelskiego; „Symbolika miasta Lublina” (15 VI 2000 r.), rozwinięcie i uzupełnienie sesji z 1998 r.; „Polska heraldyka kościelna” (13–14 XI 2000 r.) sesja poświęcona omówieniu stanu badań nad heraldyką kościelną, zorganizowaną wspólnie z Katedrą Nauk Pomocniczych Historii Instytutu Historii KUL.

Oddział w Krakowie — zorganizował I Krakowskie Kolokwium Heraldyczne „Współczesna heraldyka samorządowa i jej problemy” (8 X 1999 r.). Kolokwium to wypracowało wnioski w sprawie symboliki samorządowej III Rzeczypospolitej. Dokładne omówienie sesji wraz ze streszczeniami referatów znalazło się w „Biuletynie” nr 20. Sesja ta była nie tylko jednym z ważniejszych wydarzeń w zakresie badań nad heraldyką, ale również odnosiła się do bieżących spraw niezwyklej wagi, jakimi jest tworzenie nowych herbów jednostek samorządowych — miejskich, gminnych, powiatowych i wojewódzkich. Brali w niej udział przedstawiciele wszystkich zainteresowanych stron, zarówno przedstawiciele samorządów, jak też twórcy herbów — ich projektanci i wykonawcy. Wiele z wypracowanych na kolokwium wniosków wcielanych jest w życie w toku prac Komisji Heraldycznej. Pełne teksty referatów wygłoszonych w 2001 r. na kolokwium opublikowane zostaną w oddzielnym tomie.

Projekty badawcze i wystawy

W ostatnim okresie zainicjowane zostały dwa projekty badawcze. Polskie Towarzystwo Heraldyczne we współpracy z Włocławskim Towarzystwem Naukowym realizuje program badawczy pn. „Heraldyka samorządowa II Rzeczypospolitej (1918–1939)”. W 2001 r. odbędzie się dwudniowa sesja naukowa we Włocławku na ten temat.

Publikacją pracy Elżbiety Sęczys pt. *Szlachta wylegitymowana w Królestwie Polskim w latach 1836–1861* został zapowiedziany i rozpoczęty projekt badawczy pn. „Szlachta polska”, mający na celu w pierwszym etapie doprowadzić do opracowania wszystkich legitymacji szlacheckich w okresie zaborów. Kolejnym etapem będzie publikacja poświęcona legitymacjom w Galicji. W ramach tego projektu planowane jest zawarcie umowy z Rosyjskim Państwowym Historycznym Archiwum w St. Petersburgu dotyczącej kwerend archiwalnych. Na grudzień 2001 r. planowana jest wystawa, której współorganizatorem będzie Polskie Towarzystwo Heraldyczne wraz z Archiwum Państwowym m. st. Warszawy i Muzeum Historycznym m. st. Warszawy pt. „Heroldia Królestwa Polskiego”.

Konsultacje heraldyczne i genealogiczne

Członkowie Towarzystwa byli zaangażowani w udzielanie porad i konsultacji dotyczących heraldyki samorządowej (herby województw, powiatów i gmin). Udzielono blisko stu tego rodzaju konsultacji. W wielu przypadkach zaangażowanie to wyszło poza konsultacje i członkowie Towarzystwa — zwłaszcza z Oddziałów w Lublinie, Krakowie i Toruniu — opracowali kilkadziesiąt gruntownych ekspertyz i studiów historyczno-heraldycznych dotyczących dziejów województw, powiatów i gmin jako podstawy do projektów herbów. Czuwali również nad ich wykonaniem zgodnie z zasadami sztuki heraldycznej. Kilku członków realizowało również projekty graficzne herbów.

Do Polskiego Towarzystwa Heraldycznego zgłaszają się różne instytucje o porady i konsultacje historyczne związane z właściwymi dla tych instytucji symbolami. W ostatnich latach były to zapytania ze strony Narodowego Banku Polskiego, Mennicy Państwowej, Poczty Polskiej, wielu muzeów i szkół wyższych. Członkowie Towarzystwa starają się w takich sytuacjach sprostać oczekiwaniom i udzielać możliwie wyczerpujących wyjaśnień. Dodać należy, że większość tych konsultacji wykonywana jest społecznie.

Tradycyjnie już do Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, zarówno do Zarządu Głównego, jak i do Oddziałów, napływają prośby o pomoc w badaniach genealogicznych. W miarę możliwości prośby te są spełniane, ale zasadniczo Towarzystwo nie zajmuje się tego rodzaju działalnością.

Działalność wydawnicza

W okresie sprawozdawczym opublikowane zostały tomy III i IV „Rocznika Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”. Ich opublikowanie było możliwe dzięki dotacji Komitetu Badań Naukowych. W tym miejscu należy stwierdzić, że niestety nie wszyscy członkowie Towarzystwa zakupują nasze publikacje.

W ostatnich trzech latach ukazały się też cztery numery „Biuletynu Polskiego Towarzystwa Heraldycznego” (nr 17–20).

Polskie Towarzystwo Heraldyczne było instytucją sprawczą lub wydawcą następujących publikacji:

1. *Pieczęć w Polsce średniowiecznej i nowożytnej. Zbiór studiów* pod red. P. Dymmela, Oddział PTHer. w Lublinie, Lublin 1998.
2. *Herby miast polskich w okresie zaborów (1772–1918)*, pod red. S. K. Kuczyńskiego (wspólnie z Włocławskim Towarzystwem Naukowym), Włocławek 1999.

3. W. Śliwowska, *Syberia w życiu i pamięci Gieysztorów — zesańców postyczniowych*. Wilno–Sybir–Wiatka–Warszawa, wspólnie z Instytutem Historii PAN, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2000.

4. *Szlachta wylegitymowana w Królestwie Polskim w latach 1836–1861*, oprac. E. Sęczys, do druku przygotował S. Górzyński (w serii „Szlachta polska”), publikacja wydana wspólnie z Naczelną Dyрекcją Archiwów Państwowych, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2000.

5. M. Adamczewski, *Heraldyka miast wielkopolskich do końca XVIII wieku*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2000.

Łącznie wydano pięć publikacji zwartych, natomiast wiele książek i artykułów z zakresu heraldyki i genealogii opublikowali członkowie poza wydawnictwami PTher. Tylko na zasadzie przykładu można przytoczyć:

B. Możejko, *Ród Świnków na pograniczu polsko–krzyżackim w średniowieczu*, Gdańsk 1998; W. Strzyżewski, *Treści symboliczne herbów miejskich na Śląsku, Ziemi Lubuskiej i Pomorzu Zachodnim do końca XVIII wieku*, Zielona Góra 1999; S. Szybkowski, *Ród Cielepatów. Studium genealogiczne*, Gdańsk 1999; A. Znamierowski, *The World Encyclopedia of Flags*, London 1999; *Polacy pochowani na cmentarzu Montmartre, Batignolles i St. Vincent*, pod red. A. Biernata i S. Górzyńskiego, Warszawa 1999; B. Możejko, B. Śliwiński, *Herby miast, gmin i powiatów województwa pomorskiego*, tom I, Gdańsk 2000; P. Mysłakowski, A. Sikorski, *Rodzina matki Chopina. Mity i rzeczywistość*, Warszawa 2000; J. Michta, *Heraldyka samorządowa województwa Świętokrzyskiego i jej symbolika*, Kielce 2000. Ukazało się również wiele innych publikacji członków PTher. Członkowie Towarzystwa proszeni są o nadsyłanie informacji o swoich publikacjach z zakresu nauk nas interesujących. Dzięki temu będziemy mogli informować na bieżąco o nowościach książkowych, a także o artykułach w czasopismach fachowych.

Polskie Towarzystwo Heraldyczne gromadzi własną bibliotekę naukową w drodze darów i wymiany, sporadycznie tylko na zasadzie zakupów. W zbiorach PTher. znajduje się ponad 250 tytułów druków polskich i obcych. W bibliotece znajdują się również maszynopisy i rękopisy prac naukowych z zakresu genealogii i heraldyki.

Współpraca z innymi Towarzystwami i instytucjami

Polskie Towarzystwo Heraldyczne współpracuje na polu naukowym z innymi towarzystwami naukowymi. Jest wśród nich wspomniane wcześniej Włocławskie Towarzystwo Naukowe, a także Polskie Towarzystwo Historyczne, Towarzystwo Miłośników Historii, Warszawskie Towarzystwo Genealogiczne, Towarzystwo Heraldyczno–Genealogiczne w Poznaniu i Polskie Towarzystwo Weksylogiczne. PTher. współpracuje również z Naczelną Dyрекcją Archiwów Państwowych, Archiwum Głównym

Akt Dawnych. Archiwum Państwowym m.st. Warszawy oraz Muzeum Historycznym m.st. Warszawy.

Szczególnie silne więzi łączą Towarzystwo z Instytutem Historii PAN, który udziela mu swego adresu, udostępnił (niestety już na zasadach odpłatności) niewielkie pomieszczenie oraz zezwala na korzystanie z sali obrad i swych urządzeń technicznych (telefon, fax, kserograf) praktycznie za darmo. Pragniemy w tym miejscu podziękować za tę pomoc Dyrekcji Instytutu, zarówno prof. Stanisławowi Bylinie, jak i drowi Andrzejowi Korynowi.

Gabinet Genealogiczno-Heraldyczny

Od lat Towarzystwo harmonijnie współpracuje z Zamkiem Królewskim w Warszawie. Tam mieści się Gabinet Genealogiczno-Heraldyczny otwarty uroczyście 30 III 1998 r., który jest współwłasnością PTher., Zamku Królewskiego i Związku Polskich Kawalerów Maltańskich. Bliższe informacje o zasobach Gabinetu znajdują się w planowanym X tomie „Materiałów do Biografii, Genealogii i Heraldyki Polskiej”, który powinien ukazać się w 2001 r. Biblioteka Gabinetu liczy około 4 000 tomów oraz około 11 metrów bieżących materiałów archiwalnych.

Nagroda im. Adama Heymowskiego

Po raz pierwszy Nagroda im. Adama Heymowskiego została wręczona w pierwszą rocznicę śmierci jej Patrona i członka honorowego PTher., który zmarł 8 III 1995 r. w Sztokholmie. To Jego księgozbiór w znacznym stopniu stał się podstawą istnienia Gabinetu na Zamku. W okresie sprawozdawczym miały miejsce trzy rozdania Nagrody w 1998, 1999 i 2000 r. Przyznano 7 nagród i 5 wyróżnień. Nagroda ta jest w środowisku historyków cenionym wyróżnieniem. Świadectwem tego jest dość duży odzew na apel o nadsyłanie prac do Jury Nagrody. Niestety zmuszeni jesteśmy poinformować, że w ostatnim okresie nastąpiło zatrzymanie wpłat na fundusz Nagrody. Posiadane fundusze w chwili obecnej są przechowywane na oprocentowanych lokatach, ale ich wysokość nie rokuje długiego trwania Nagrody, jeśli nie nastąpią jakieś większe wpłaty na jej rzecz.

Współpraca z zagranicą

Przedstawiciele Polskiego Towarzystwa Heraldycznego brali udział w XXIII Międzynarodowym Kongresie Genealogii i Heraldyki (Turyn 21–26 IX 1998 r.) — Sławomir Górzyński oraz w X Kolokwium Międzynarodowej Akademii Heraldyki (Sankt Pölten 20–25 IX 1999 r.) — Stefan K. Kuczyński i Sławomir Górzyński. W obu tych imprezach koszty udziału

łu były pokrywane we własnym zakresie. W Kongresie w Besançon w maju 2000 r. nie było oficjalnego przedstawiciela Towarzystwa, tylko ostatniego dnia przed zakończeniem obrad Sekretarz Generalny spotkał się z kilkoma uczestnikami Kongresu.

Nadal utrzymywana była współpraca z towarzystwami heraldycznymi Słowacji, Ukrainy, Czech, Rosji, Austrii i Francji.

Towarzystwo jest członkiem Międzynarodowej Federacji Genealogii i Heraldyki. Prezes PTher. jest członkiem Biura Międzynarodowej Akademii Heraldyki. Sekretarz Generalny jest członkiem Zarządu (radcą) Międzynarodowej Akademii Genealogii.

*

Dwanaście lat istnienia Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, w tym i ostatnie trzy lata potwierdziły, że Towarzystwo nasze, zakładane na równi z potrzeby serca co i z potrzeb nauki, sprawdziło się w praktycznym działaniu, stając się ważnym ośrodkiem badań i popularyzacji heraldyki, genealogii i nauk pokrewnych. Potwierdza to niesłabnąca aktywność Towarzystwa na wielu polach, wyrażająca się dużą liczbą zebrań naukowych, sesji, konferencji i kolokwium, porad naukowych i konsultacji oraz publikacji zwartych i periodycznych. Znaczące są też publiczne i społeczne świadczenia Towarzystwa na rzecz różnych urzędów, instytucji i organizacji, zwłaszcza zaś jednostek samorządowych oraz osób prywatnych w kraju i za granicą. Ten rodzaj i kierunek działań należy utrzymać w przyszłości.

Jedną z większych wartości Towarzystwa jest jego przyjazna atmosfera i koleżeńskie, nacechowane wzajemnym szacunkiem i życzliwością stosunki łączące zrzeszonych w nim pracowników nauki z miłośnikami i adeptami heraldyki i genealogii. Atmosfery tej nie była w stanie zmącić przykra sprawa, która w mijającej kadencji znalazła swój epilog sędziem koleżeńskim Towarzystwa. Uważamy ją za incydent, który może się zdarzyć w każdej większej zbiorowości. Bogatsi o to doświadczenie chcemy nadal stanowić zrzeszenie ludzi dobrej woli, ogarniętych chęcią pogłębiania wiedzy, działania dla pożytku i dobra nauki oraz dla własnej i wspólnej satysfakcji.

Wszystkim członkom Towarzystwa, którzy w upływającej kadencji, nie szczędząc czasu i sił aktywnie włączyli się w nasze działania, ustępujący Zarząd Główny pragnie serdecznie podziękować za okazaną pomoc i pracę.

Sprawozdanie finansowe Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Heraldycznego za okres od 1 XI 1997 do 31 X 2000 r.

Sprawozdanie finansowe nie obejmuje działalności finansowej Zarządów Oddziałów, ponieważ Oddziały są finansowo samodzielne.

W okresie sprawozdawczym wydatki Zarządu Głównego (pomijając dane dotyczące nagrody im. Adama Heymowskiego, które zostaną przedstawione osobno), wyniosły 18 512,37 zł, natomiast wpływy 20 144,18 zł. Ten korzystny bilans zawdzięczamy Wydawnictwu DiG, które w okresie sprawozdawczym wydało za darmo cztery numery „Biuletynu” PTHer., za co niech przyjmie wyrazy wdzięczności. Należą się one również Dyrekcji Instytutu Historii PAN, która dotychczas udostępnia Towarzystwu salę obrad za darmo.

Wkrótce Towarzystwo czekają większe wydatki, a mianowicie udział w dofinansowaniu wydania piątego tomu „Rocznika” PTHer. oraz, w związku z objęciem PTHer. obowiązkiem okresowego przedstawiania w Urzędzie Skarbowym bilansu finansowego począwszy od 1 VIII 2000 r., konieczność wypłacania honorarium dla fachowej księgowej, która na podstawie umowy-zlecenia będzie takie bilanse sporządzała. Przy okazji informujemy, że w związku z naukowo-popularyzacyjnym charakterem naszej działalności statutowej Towarzystwo uzyskało zwolnienie od obowiązku comiesięcznego składania deklaracji podatkowej od osób prawnych.

Zestawienie wpływów Zarządu Głównego w okresie sprawozdawczym przedstawia się następująco:

1. Składki członkowskie 12 565,52 zł czyli 62,4%. Podobnie jak w poprzednich okresach sprawozdawczych, tak i w latach 1997–2000 znakomita większość członków opłacała składki w terminie lub z niewielkim opóźnieniem, co należy stwierdzić z uznaniem. Zarząd — stosując procedurę dwukrotnego upominania (za drugim razem listem poleconym) — wzywał członków najbardziej zwlekających z płaceniem składek do uregulowania zaległości. Nieliczne osoby, które nie zareagowały na monity, zostały skreślone z listy członków, przy czym Zarząd nie podejmował takich decyzji pośpiesznie.

2. Odsetki bankowe — 6694,66 zł, czyli 33,2%. Ten znaczny udział odsetków bankowych we wpływach to skutek przyjęcia zasady, że naruszenie lokat terminowych to ostateczność, której należy unikać tak długo, jak tylko jest to możliwe.

3. Dary — 600 zł, czyli 3,0%. Darczyńcom serdecznie dziękujemy.

4. Sprzedaż wydawnictw osobom nie będącym członkami Towarzystwa — 284,00 zł, czyli 1,4%. Sprzedaż wydawnictw członkom Towarzy-

stwa traktujemy jako zwrot kosztów na zakup wydawnictw poniesionych z zamiarem rozprowadzania ich wśród członków.

Wydatki Zarządu Głównego w okresie sprawozdawczym przedstawiają się następująco:

1. Koszty pocztowe (głównie wysyłanie zaproszeń na zebrania) — 5 238,65 zł czyli 28,3%. W miarę możność staraliśmy się zmniejszyć te wydatki, wysyłając łącznie zaproszenia na dwa kolejne zebrania.

2. Udział w dofinansowaniu wydania kolejnych tomów „Rocznika” PTher. — 3950,00 zł czyli 21,3%. Na ich edycję uzyskaliśmy dotację z Komitetu Badań Naukowych w wysokości 42 000,00 zł, którą przekazaliśmy Wydawnictwu DiG. Ponieważ rola Towarzystwa sprawdziła się do pośredniczenia przy przekazywaniu tej dotacji, wspomniana kwota nie jest uwzględniona przy ogólnym podsumowywaniu dochodów i wpływów. Była ona nie w pełni wystarczająca i dlatego musieliśmy dofinansować wydawanie „Rocznika” z własnych środków. Z uznaniem podkreślić trzeba, że Wydawnictwo DiG podejmuje się wydawania „Rocznika”, mimo iż jest to działalność nie przynosząca mu dochodu.

3. Koszty eksploatacyjne wynikające z użytkowania przez Towarzystwo pokoju w Instytucie Historii PAN oraz z korzystania z faksu i ksero w tymże Instytucie — 2571,16 zł, czyli 8,9%.

4. Zakup wydawnictw 1650,00 zł — czyli 8,9%. Kupowaliśmy je, by wzbogacić naszą biblioteczkę, a przede wszystkim, by rozprowadzać je wśród członków Towarzystwa.

5. Opłaty bankowe pobierane przez Powszechny Bank Kredytowy, w którym PTher. posiada konto bankowe — 883,00 zł czyli 4,8%.

6. Zakup materiałów biurowych — 579,85 zł, czyli 3,1%.

7. Podróże służbowe — 479,64 zł, czyli 2,6%.

8. Inne wydatki — 3160,07 zł, czyli 17,1%. Składały się na nie: koszty zamieszczenia w prasie nekrologów naszych zasłużonych zmarłych członków, a zwłaszcza nekrologów naszego członka honorowego ś. p. Prof. Aleksandra Gieysztor — 1105,57 zł, dotacja dla Oddziału Krakowskiego PTher. przeznaczona na pokrycie kosztów organizacji I Krakowskiego Kolokwium Heraldycznego poświęconego współczesnej heraldyce samorządowej — 1000 zł, wpłata na Fundusz Naukowy Przyjaciół Instytutu Historycznego UW przeznaczona na fundusz Profesora Aleksandra Gieysztor — 1000 zł, koszty kserokopiowania dokumentów PTher., gdy konieczne było uczynienie tego poza siedzibą IH PAN — 54,50 zł.

W dniu 31 X 2000 r. Towarzystwo posiadało:

— na lokatach terminowych 15 085,39 zł

— na rachunku bieżącym 2 892,28 zł

— w kasie 2 581,78 zł

Razem 20 559,45 zł

Sytuacja finansowa Towarzystwa jest w tej chwili w miarę zadawalająca, co w niemalym stopniu zawdzięczamy Wydawnictwu DiG — koszty druku „Biuletynu” PTher. byłyby dla Towarzystwa nie do udźwignięcia. Również korzyści, jakie uzyskujemy nie naruszając lokat terminowych, też odegrały swoją rolę. Należy spodziewać się wzrostu wydatków, a to z powodu konieczności dofinansowania wydania „Rocznika” z własnych środków, opłacania fachowego sporządzania bilansów finansowych oraz ze względu na ogólnie rosnące koszty (przede wszystkim wysyłania zaproszeń na zebrania). Środki znajdujące się na rachunku bieżącym i w kasie mogą okazać się nie w pełni wystarczające na pokrycie wydatków bieżących, a naruszanie lokat terminowych byłoby niewskazane.

Jeśli chodzi o Nagrodę im. Adama Heymowskiego, wpływy wynosiły 10 112,02 zł, a wydatki 10 290,40 zł. Na przychody składały się wpłaty z kraju i z za granicy na fundusz nagrody (4,694,84 zł) oraz odsetki od środków umieszczonych na lokatach terminowych (5417,18 zł) Ponieważ musieliśmy zlikwidować jedną lokatę, wpływy z odsetek będą w przyszłości nieco mniejsze, nadto w ostatnim roku znacznie zmalały wpłaty z zagranicy. Na wydatki złożyły się: wypłaty nagród, koszt druku zaproszeń na uroczystości wręczenia nagród, koszty druku dyplomów, koszty organizacyjne okolicznościowej uroczystości. Obecnie wysokość kwoty funduszu Nagrody znajdującej się na lokatach terminowych i w kasie wynosi 15 569,15 zł.

Sprawozdanie Głównej Komisji Rewizyjnej Polskiego Towarzystwa Heraldycznego za okres od 21 XI 1987 do 30 XI 2000 r.

Główna Komisja Rewizyjna w składzie: przewodniczący Michał Witwicki, sekretarz Andrzej Zbieranowski, członek komisji Andrzej Pasiowski — korzystając z przedstawionych dokumentów i w oparciu o spotkania przeprowadzone w okresie sprawozdawczym oraz stałe uczestnictwo w zebraniach Zarządu Głównego PTher. przedstawia następującą ocenę działalności Towarzystwa za okres upływającej kadencji.

W sprawach finansowych Komisja nie znalazła niczego, co mogłoby budzić jakiegokolwiek wątpliwości co do uczciwości i sumienności prowadzenia finansów PTher. Stan finansów Towarzystwa jest zadawalający. Jest to niewątpliwą zasługą inicjatyw Zarządów i dyscyplinującej działalności skarbników Towarzystwa, jednak w tych sprawach występują zjawiska, które mogą niekorzystnie odbić się w dalszej działalności.

Komisja stwierdziła, że ciągle występują zaległości w regulowaniu składek przez członków Towarzystwa. Zarząd Główny i Zarządy Oddziałów nie dość energicznie monitowały zalegających ze składkami. Trzeba

przyznać, że Zarządy znajdują się nieraz w trudnej psychologicznie sytuacji, kiedy np. nie płacą składek członkowie najbardziej czynni naukowo, m.in. jako referenci na zebraniach.

Niedobory składek są uzupełniane z innych źródeł. W Oddziale lubelskim wydatki Towarzystwa pokrywane są głównie z dochodów z publikacji. Zarząd Główny korzysta z pomocy Wydawnictwa DiG, które bezpłatnie wydało cztery numery „Biuletynu”. Jest to wydatna pomoc, jednak nie wypada traktować jej jako stały serwitut Wydawnictwa DiG. Towarzystwo wiele korzysta także z innych form doraźnej pomocy, np. bezpłatnego użyczenia sal na zebrania, jednakże nie jest to bezterminowy przywilej.

Komisja Rewizyjna stoi nadal na stanowisku, że wciąż wzrastające wskutek inflacji stałe wydatki Towarzystwa powinny mieć większe pokrycie w składkach członkowskich. Wydatki wzrosły w 2000 r. także wskutek nowego obowiązku okresowego przedstawiania bilansów finansowych, co wymaga zaangażowania fachowych księgowych.

Oprócz zmniejszania się udziału składek w budżetach Towarzystwa niepokoi też zmniejszanie się sumy przeznaczonej na Nagrodę im. Adama Heymowskiego, która może w niedługim czasie wymagać dofinansowania.

W związku z powyższym Komisja Rewizyjna wnosi o podniesienie rocznej składki do 60 zł, co w skali miesiąca czyni zaledwie 5 zł, a dla członków-emerytów, płacących 50%, zaledwie 2,5 zł. Wysokość składki nie była podnoszona od trzech lat.

Zdaniem Komisji Rewizyjnej nadal wymagają usprawnienia bieżące kontakty międzyoddziałowe oraz kontakty między poszczególnymi działami Zarządów. Wymaga też uaktualnienia lista członków Towarzystwa. Dotyczy to szczególnie tych, którzy nie poinformowali o zmianie adresu. Technicznego rozwiązania wymaga bieżąca registratura i archiwizacja dokumentów i korespondencji Towarzystwa.

W ciągu upływającej kadencji nastąpił dalszy intensywny rozwój: a) działalności naukowej Towarzystwa, b) udziału w tworzeniu heraldyki samorządowej na szczeblu lokalnym i krajowym, c) działalności wydawniczej, d) kontaktów międzynarodowych. Jest też powodem do satysfakcji, że wielu członków Towarzystwa postąpiło w karierze naukowej, uzyskując tytuły doktorskie, doktorów habilitowanych i profesorów, co podnosi znaczenie i prestiż naszego Towarzystwa. Świadczy to o rozwoju Towarzystwa w podstawowej dziedzinie działalności, tj. naukowej.

Szczególną zasługą członków Towarzystwa było uczestnictwo w konsultacjach i projektowaniu herbów, weksyliów i pieczęci władz samorządowych. Na tym polu największą aktywność wykazują Oddziały lubelski i krakowski.

Niejako uwieńczeniem tej nadzwyczajnie ważnej działalności jest udział członków Towarzystwa w Komisji Heraldycznej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, której przewodnictwo objął Prezes PTher. prof. S. K. Kuczyński.

W okresie sprawozdawczym ogłoszono na zebraniach Towarzystwa dużą liczbę referatów naukowych, z których część była publikowana. Szczegółowe problemy heraldyczne były też przedstawiane w prasie codziennej, szczególnie przez Oddział krakowski. Liczba odbytych zebrań, na ogół duża, była nieco mniejsza w Oddziale lubelskim wskutek zaangażowania członków Zarządu w prace naukowe, uwieńczone tytułami. Znaczącą rolę w popularyzacji heraldyki odegrały otwarte konferencje, organizowane przy udziale władz samorządowych, szczególnie I Kolokwium heraldyczne w Krakowie oraz trzy sesje naukowe w Lublinie.

Trzeba też podkreślić, że działalność na tym polu wykracza poza granice tych województw. Początkowe trudności i niejasności co do form rozliczania tej działalności zostały prawidłowo uregulowane przez zastosowanie indywidualnych umów o dzieło.

W konkluzji analizy działalności ustępującego Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Heraldycznego Główna Komisja Rewizyjna stwierdza, że zauważone drobne niedociągnięcia organizacyjne nie obniżają wysokiej oceny całokształtu pracy Zarządu Głównego, który zdaniem Komisji dobrze wypełniał swoje zadania statutowe i dobrze zasłużył się Towarzystwu.

Komisja wnosi do Walnego Zgromadzenia Delegatów Polskiego Towarzystwa Heraldycznego o udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi Głównemu.

Sprawozdanie Sądu Koleżeńskiego I instancji Polskiego Towarzystwa Heraldycznego

W upływającej kadencji władz Polskiego Towarzystwa Heraldycznego Sąd Koleżeński I instancji działał w składzie: Andrzej Grzybkowski (przewodniczący), Andrzej Grzybowski i Małgorzata Wilska (członkowie), wybranym na Walnym Zgromadzeniu PTher. dnia 21 XI 1997 r.

Do Sądu Koleżeńskiego I instancji wpłynęły trzy skargi wniesione przeciwko członkowi PTher. Andrzejowi Kulikowskiemu: 1) przez Michała Witwickiego o to, że podczas seminarium heraldycznego w Instytucie Wzornictwa Przemysłowego w dniu 7 III 1998 r. dopuścił się publicznej obrazy Towarzystwa oraz obrazy osobistej członków Oddziału PTher. w Lublinie; 2) przez Alfreda Znamierowskiego o to, że dwukrotnie w druku zniesławił jego osobę oraz znieważył dobre imię Polskiego Towarzystwa Heraldycznego; 3) przez Zarząd Główny PTher. o to, że będąc członkiem Towarzystwa upowszechniał nieprawdziwe i godzące w dobre

imię i autorytet Towarzystwa informacje o nim oraz o to, że wypowiadał obraźliwe opinie o członkach Towarzystwa.

Sąd Koleżeński I instancji na posiedzeniu w dniu 8 III 1999 r. rozpatrzył powyższe skargi i po stwierdzeniu, że odpowiadają one wymogom formalnym określonym w Regulaminie Sądu Koleżeńskiego, przesłał ich kopie Andrzejowi Kulikowskiemu, wzywając go do złożenia w terminie 30 dni odpowiedzi na nie i zgłoszenia wniosków dowodowych. Odpowiedź Andrzeja Kulikowskiego z dnia 10 IV 1999 r. oddalała postawione mu zarzuty przenosząc je na powodów osobiście oraz na Polskie Towarzystwo Heraldyczne. Sąd Koleżeński I instancji wyznaczył termin rozprawy na dzień 27 V 1999 r. ze skarg jak wyżej przeciwko Andrzejowi Kulikowskiemu.

Zgodnie z Kodeksem Postępowania Cywilnego art. 211 i art. 214, mimo niestawienia się pozwanego, rozprawa odbyła się z udziałem powodów i świadków. Sąd dał wiarę oświadczeniom powodów i zeznaniom świadków z uwagi na zgodność ich wypowiedzi oraz trzeźwy, pozbawiony emocji i insynuacji charakter tych wypowiedzi. Sąd uznał, że w przeciwieństwie do nich obszerna pisemna replika A. Kulikowskiego na pozwy jest utrzymana w bardzo agresywnym i obelżywym tonie i stanowi bardziej niewybredny atak na osoby powodów niż rzeczywistą obronę przed ich zarzutami. Sąd nie dał wiary wypowiedzi pozwanego i uznał, że charakteryzuje ją niegodny stosunek do jego adwersarzy, a brak rzeczowości jest zastąpiony pomówieniami, inwektywami i groźbami. Sąd uznał również, że replika ta wykracza poza granice obrony przed zarzutami powodów i stała się dla pozwanego pretekstem do ataku zohydżającego Polskie Towarzystwo Heraldyczne i jego działalność. Sąd określił postępowanie Andrzeja Kulikowskiego jako niekoleżeńskie, niegodne i nielojalne w stosunku do Towarzystwa, którego jest dobrowolnym członkiem i zgodnie z art. 28 Regulaminu Sądu Koleżeńskiego postanowił wymierzyć mu karę wykluczenia z Polskiego Towarzystwa Heraldycznego. Orzeczenie Sądu Koleżeńskiego spowodowało kolejną replikę pisemną A. Kulikowskiego, utrzymaną w podobnym tonie jak pierwsze jego pismo, którą załączono do akt sprawy. Wobec nie złożenia przez A. Kulikowskiego odwołania do Sądu Koleżeńskiego II instancji i po uprawomocnieniu się orzeczenia Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Heraldycznego na posiedzeniu dnia 3 IX 1999 r. podjął jednomyślną uchwałę o skreśleniu go z listy członków Towarzystwa.

Akta sprawy złożone zostały do archiwum PTHer.

Ukonstytuowanie się Zarządu Głównego i Głównej Komisji Rewizyjnej PTHer.

Na pierwszym zebraniu Zarządu Głównego zwołanym przez Prezesa w dniu 10 I 2001 r. Zarząd ukonstytuował się w następującym składzie:

Prof. dr hab. Stefan K. Kuczyński — prezes; dr Przemysław Mrozowski — wiceprezes; mgr Sławomir Górzyński — sekretarz generalny; doc. dr hab. Krzysztof Chłapowski — skarbnik; dr hab. Andrzej Sikorski — zastępca sekretarza generalnego; mgr. inż. Andrzej Beblowski — zastępca skarbnika; ks. mgr Paweł Dudziński, red. Stanisław Ledóchowski, mgr Piotr Mysłakowski, dr Zenon Piech (prezes Oddziału PTHer. w Krakowie), prof. dr hab. Andrzej Rachuba, prof. dr hab. Alicja Szymczakowa, dr Jan Wroniszewski (prezes Oddziału PTHer. w Toruniu), mgr Leszek Zakrzewski — członkowie.

Główna komisja Rewizyjna ukonstytuowała się w składzie: mgr Michał Witwicki — przewodniczący, mgr Kazimierz Pacuski, kol. Andrzej Zbieranowski — członkowie.

Zebrania naukowe Polskiego Towarzystwa Heraldycznego

I. Zebrania zorganizowane przez Zarząd Główny w Warszawie:

24 III 2000. Wręczenie Nagrody im. Adama Heymowskiego. Dr Sobieśław Szybkowski (laureat Nagrody) — *Kotwice. Prolegomena do badań nad średniowiecznym rodem rycerskim*

19 V 2000. Leszek Dołęga-Zakrzewski (komunikat) — *Etos rycerski w świecie arabskim*

mgr Marta Piber — *Potomkowie Gotarda ze Stuzewa. Stuzewscy herbu Wierzbowa w okresie od XIII do początku XVI wieku* (referat)

27 VI 2000. Juliusz L. Englert (komunikat) — *Orzeł Biały w insygniach burmistrzów dzielnic Londynu*

prof. dr hab. Stefan K. Kuczyński — *Informacja o pracach Komisji Heraldycznej MSWiA*

red. Stanisław Ledóchowski (referat) — *Herby — klucz do rozpoznawania zabytków sztuki*

20 X 2000. mgr Piotr Mysłakowski, dr hab. Andrzej Sikorski (referat) — *Polska i francuska rodzina Fryderyka Chopina*

24 XI 2000. Sprawozdanie z IX Naukowej Konferencji Heraldycznej we Lwowie (mgr inż. Andrzej Beblowski)

Sprawozdanie z konferencji naukowej w Lublinie pt. „Polska heraldyka kościelna. Stan i perspektywy badań” (ks. mgr Paweł Dudziński)

mgr Sławomir Górzyński (referat) — *Uwagi o polonikach heraldycznych–genealogicznych w zasobie Rosyjskiego Państwowego Archiwum Historycznego w Sankt Petersburgu oraz program badań nad legitymacjami szlachty polskiej w końcu XVIII i w XIX wieku*

18 XII 2000. Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Heraldycznego

19 I 2001. Prof. dr hab. Stefan K. Kuczyński — *Barwy biało–czerwone. W 170 rocznicę ustanowienia*

23 II 2001. red. Stanisław Ledóchowski — *Bogarodzica Kostromska z Wiśniowca i jej srebrna aplikacja. Z pogranicza sztuki, historii i genealogii*

30 III 2000. Wręczenie Nagrody im. Adama Heymowskiego

II. Zebrania zorganizowane przez Oddział w Lublinie:

15 VI 2000. Sesja popularnonaukowa pt. „Symbolika miasta Lublina”, zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Lublinie, Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Lublinie i Urząd Miejski w Lublinie.

Referaty: dr Adam Witusik — *Lublin na mapie polityczno–administracyjnej Polski od średniowiecza do współczesności*; dr hab. Krzysztof Skupieński — *Uwagi o podłożu funkcjonowania symboliki miejskiej w Polsce w XX wieku*; dr Maria Trojanowska — *Wizerunek herbu miasta Lublina w źródłach archiwalnych XVI–XIX wieku*; dr Henryk Seroka — *Herb, chorągiew i insygnia Lublina w okresie przedrozbiorowym*; dr Tomasz Panfil — *Herb w życiu miasta w XIX i XX wieku*, dr Piotr Dymmel — *O patronach Lublina*; mgr Ludwik Gawroński — *O hejnale, trębaczach, klikonie i kluczach w dawnym Lublinie*; 8 XI 2000. red Alfred Znamierowski (referat) — *Flagi miast i jednostek samorządowych w Europie*; 13–14 XI 2000. Konferencja naukowa nt. *Polska heraldyka kościelna. Stan i perspektywy badań*, zorganizowana przez Katedrę Nauk Pomocniczych Historii Instytutu Historii KUL i Polskie Towarzystwo Heraldyczne Oddział w Lublinie.

Referaty: ks. prof. dr hab. Anzelm Weiss, *Stan badań nad heraldyką kościelną*; prof. dr hab. Józef Szymański, *Odrębności polskiej heraldyki kościelnej*; prof. dr hab. Stefan K. Kuczyński, *Arcybiskup Brunon Bernard Heim — heraldyk Kościoła*; dr Marceł Antoniewicz, *Heraldyka biskupów wileńskich do połowy XVI wieku*; prof. dr hab. Wojciech Strzyżewski, *Herby osobiste biskupów i opatów w herbach biskupstw i opactw na Śląsku i w Ziemi Lubuskiej*; dr Aleksandra Jaworska, *Dekoracja malarska dokumentów biskupich i królewskich jako źródło do heraldyki kościelnej*; dr Edward Giglewicz, *Herby biskupów polskich w okresie PRL*; ks. mgr Paweł Dudziński, *Heraldyka polskiej hierarchii Kościoła Greko–Katolickiego w XX wieku na tle herbów hierarchii katolickich Kościołów Wschodnich wywodzących się z unii brzeskiej i użhorodzkiej*; prof. dr hab. Jan

Pakulski, *Średniowieczne pieczęcie herbowe arcybiskupów i biskupów metropolii gnieźnieńskiej. Analiza porównawcza*; prof. dr hab. Barbara Trelińska, *Nobilitacje duchownych w Polsce w XVI wieku*; dr Marek L. Wójcik, *Heraldyka klasztorów cysterskich na Śląsku*; dr Przemysław Wiszewski, *Tradycja heraldyczna wybranych klasztorów żeńskich na Śląsku XIII–I połowa XIX wieku*; dr Adam Żurek, *Heraldyka norbertanów śląskich w dobie nowożytnej*; dr Piotr Dymmel, *Herby kapituł w „Klejnotach” Jana Długosza*; dr Henryk Seroka, *Wpływ heraldyki kościelnej na herby miast w Małopolsce*; dr Tomasz Panfil, *Emblematy a heraldyka kościelna*; mgr Mariusz Hlebionek, *W połowie drogi do herbu. Ze studiów nad pieczęciami gmin wyznaniowych na przełomie XVIII/XIX wieku*

III. Zebrania zorganizowane przez Oddział w Krakowie:

10 IV 2000. mgr Jolanta Marszalska — *Mecenat kulturalny Sanguszków (XVII–XX w.)*

mgr Janusz Pezda — prezentacja książki mgr Jolanty Marszalskiej pt. *Biblioteka i archiwum Sanguszków*

16 X 2000. dr Jerzy Michta — omówienie książki S. Górzyńskiego, *Nobilitacje w Galicji w latach 1772–1918*, Warszawa 1997 i 1999 — z udziałem Autora

20 XI 2000. dr Kazimierz Karolczak — *Rodzina Dzieduszyckich. Linia Poturzycko-Zarzecka*

11 XII 2000. mgr Piotr Mysłakowski, dr hab. Andrzej Sikorski — *Rodzina matki Chopina — mity i rzeczywistość*

22 I 2001. mgr Wojciech Mischke — *Uwagi do genealogii Luksemburgów*

26 II 2001. dr Przemysław Wiszewski (Uniwersytet Wrocławski) — *Średniowieczne pieczęcie benedyktyńskie na Śląsku*

IV. Zebrania zorganizowane przez Oddział w Toruniu:

16 III 2000. Zebranie sprawozdawczo-wyborcze, połączone z dyskusją nad referatem dra Piotra Olińskiego — *Herby w kościołach wielkich miast pruskich*

13 IV 2000. mgr Bronisław Nowak — *W sprawie genealogiczności rodu Porajów*

18 V 2000. dr Henryk Seroka — *Geneza i funkcje herbu miejskiego w Małopolsce*

15 VI 2000. mgr Piotr Bokota — *Uwagi o pieczęciach średniowiecznych miast kujawskich i dobrzyńskich*

28 XI 2000. dr Zdzisław Noga — *Krakowska rada miejska w XVI w. Problemy badawcze*

25 I 2001. dr hab. Krzysztof Mikulski, dr Jan Wroniszewski (komunikat) — *Herb miasta Golubia*

dr Dariusz Dąbrowski — *Synowie Mścistawa Rościstawowicza Chrobrego. Przyczynek do genealogii smoleńskiej linii Rurykowiczów*

22 II 2001. prof. dr hab. Jan Pakulski (komunikat) — *Pięczęcie herbowe arcybiskupów gnieźnieńskich*

dr Dariusz Karczewski — *Herb Bydgoszczy. Studium sfragistyczno-heraldyczne*

Publikacje Polskiego Towarzystwa Heraldycznego

Drobna szlachta podlaska w XVI–XIX wieku. Materiały sympozjum w Hołnach Mejera (26–27 maja 1989 r.), pod red. S. K. Kuczyńskiego, Białystok 1991 (wspólnie z Ośrodkiem Badań Historii Wojskowości Muzeum Wojska w Białymstoku).

Polskie tradycje samorządowe a heraldyka. Materiały sesji naukowej zorganizowanej w dniach 4 i 5 czerwca 1991 r. w Lublinie, pod red. P. Dymmela, Polskie Towarzystwo Heraldyczne, Oddział w Lublinie, Lublin 1992.

Spis szlachty wylegitymowanej w guberniach grodzieńskiej, mińskiej, mohylewskiej, smoleńskiej i witebskiej, oprac. S. Dumin i S. Górzyński, Fundacja im. Ciechanowieckich, Arbor DiG, Warszawa 1992 (wspólnie z Towarzystwem Historyczno–Genealogicznym w Moskwie).

Indeks nazwisk do „Herbarza polskiego” Adama Bonieckiego, oprac. S. Konarski, do druku podał S. Górzyński, wstęp S. K. Kuczyński, Arbor DiG, Warszawa 1992.

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. Indeks nazwisk, oprac. S. Konarski, słowo wstępne S. Górzyński, Wydawnictwo DiG, Warszawa 1995 (przy współpracy Polskiego Towarzystwa Heraldycznego).

Materiały do polskiego herbarza samorządowego, zeszyt 1, pod red. H. Seroki, K. Skupieńskiego, Polskie Towarzystwo Heraldyczne, Oddział w Lublinie, Lublin 1995.

Ars heraldica. Współczesna sztuka heraldyczna w Polsce. Ars heraldica. L'art héraldique contemporaine en Pologne [Katalog wystawy zorganizowanej z okazji IX Kolokwium Międzynarodowej Akademii Heraldyki „Orzeł i lew w heraldyce średniowiecznej” w Galerii Domu Polonii w Krakowie, 4–8 września 1995], pod red. S. Górzyńskiego i L. Pudłowskiego, Wydawnictwo DiG, Warszawa 1995.

Orzeł Biały — 700 lat herbu państwa polskiego. The White Eagle — 700 years of the coat of arms of the Polish state [Katalog wystawy na Zamku Królewskim w Warszawie, 26 VI–15 X 1995], oprac. zespół pod przewodnictwem S. K. Kuczyńskiego, Zamek Królewski w Warszawie, Warszawa 1995 (wspólnie z Zamkiem Królewskim w Warszawie).

Orzeł Biały w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej. The White Eagle in the collection of the Jagiellonian Library [Katalog wystawy w Bibliotece Jagiellońskiej, 7 IX–14 X 1995], oprac. G. Stępień, Biblioteka Jagiellońska w Krakowie, Polskie Towarzystwo Heraldyczne, Oddział w Krakowie. Kraków 1995.

Ludzie i herby w dawnej Polsce, pod red. P. Dymmela, Polskie Towarzystwo Heraldyczne, Oddział w Lublinie, Lublin 1995.

Orzeł Biały — herb państwa polskiego. Materiały sesji naukowej w dniach 27–28 czerwca 1995 r. na Zamku Królewskim w Warszawie, pod red. S. K. Kuczyńskiego, Wydawnictwo DiG, Warszawa 1996 (wspólnie z Zamkiem Królewskim w Warszawie).

L'aigle et le lion dans le blason médiéval et moderne. Actes du IXe colloque international d'héraldique, Cracovie, 4–8 septembre 1995, édités par S. K. Kuczyński, A. I. H.; Académie Internationale d'Héraldique, Société Polonaise d'Héraldique, Wydawnictwo DiG, Warszawa 1997.

Pieczczę w Polsce średniowiecznej i nowożytnej. Zbiór studiów, pod red. P. Dymmela, Polskie Towarzystwo Heraldyczne, Oddział w Lublinie, Lublin 1998.

Marek Adamczewski, *Heraldyka miast wielkopolskich do końca XVIII wieku*, Polskie Towarzystwo Heraldyczne, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2000 (Praca uhonorowana Nagrodą im. A. Heymowskiego).

Szlachta wylegitymowana w Królestwie Polskim w latach 1836–1861, oprac. E. Sęczys, przygotował do druku S. Górzyński, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Polskie Towarzystwo Heraldyczne, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2000 (Praca uhonorowana Nagrodą im. A. Heymowskiego).

Syberia w życiu i pamięci rodu Gieysztorów — zestańców postycznio-wych, oprac. W. Śliwowska, Instytut Historii PAN, Polskie Towarzystwo Heraldyczne, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2000.

Czasopisma:

„Biuletyn Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, red. S. Górzyński, Warszawa 1989 — (ukazało się 21 numerów).

„Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, red. S. K. Kuczyński, Warszawa 1993 — (ukazały się 4 tomy).

Informacja o przyznaniu Nagrody im. Adama Heymowskiego za lata 1999–2000.

Jury Nagrody im. Adama Heymowskiego w składzie: prof. dr hab. Janusz Bieniak, mgr Sławomir Górzyński (sekretarz), prof. dr hab. Maria Koczerska, prof. dr hab. Stefan K. Kuczyński (przewodniczący), prof. dr hab. Andrzej Rachuba, przyznało następujące nagrody za najlepsze

prace z zakresu heraldyki i nauk pokrewnych, opublikowane i powstałe w latach 1999–2000.

Nagrodę w wysokości 900 zł i dyplom mgr Elżbiecie Sęczys za pracę pt. *Szlachta wylegitymowana w królestwie Polskim w latach 1836–1861*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2000.

Nagrodę w wysokości 900 zł i dyplom mgr Piotrowi Mysłakowskiemu i dr hab. Andrzejowi Sikorskiemu za pracę pt. *Rodzina matki Chopina. Mity i rzeczywistość*, Studia Wydawnicze „Familia”, Warszawa 2000.

Nagrodę w wysokości 900 zł i dyplom dr Beacie Możejko i prof. dr hab. Błażejowi Śliwińskiemu za pracę pt. *Herby miast, gmin i powiatów województwa pomorskiego*, tom I, Oficyna Pomorska, Gdańsk 2000.

Uroczystość wręczenia Nagrody odbyła się dnia 30 III 2001 r. w siedzibie Zarządu Głównego PTher. w Warszawie, połączona z lampką wina i spotkaniem towarzyskim. Fundusz pieniężny Nagrody w rozdaniu 2000 roku, pochodzi z daru red. Stanisława Ledóchowskiego — dla upamiętnienia śp. Adama Heymowskiego.

ACTUALIA

Z działalności Warszawskiego Towarzystwa Genealogicznego

Warszawskie Towarzystwo Genealogiczne zrzeszające genealogów amatorów, istnieje już osiem lat. Główne cele WTG to: wzajemna pomoc w poszukiwaniach genealogicznych i popularyzacja badań genealogicznych. Współpraca w ramach stowarzyszenia jest bardzo ożywiona i przyczyniła się do znacznego postępu w badaniach wielu członków WTG. Kontynuujemy formy działalności, o których pisałem w „Biuletynie PTHer.” nr 13 z czerwca 1995 r. Kładziemy nacisk na doskonalenie informacji. Współpracujemy z innymi stowarzyszeniami zainteresowanymi badaniami genealogicznymi, m.in. z: TG-H w Poznaniu, PTHer. oraz West-deutschen Gesellschaft für Familienkunde.

Nasze stowarzyszenie systematycznie rozwija się i aktualnie liczy 86 członków i wielu sympatyków. Wydajemy biuletyn WTG o nazwie „Quaerenda”.

Stowarzyszeniem kieruje pięcioosobowy Zarząd w składzie: Jan Pągowski — prezes, Jan Norman Zawistowski — zast. prezesa, Jarosław Zawadzki — sekretarz, Danuta Bielecka — skarbnik, Lech Jabłoński, — członek Zarządu.

Spotykamy się raz w miesiącu w Sali Klubu im. Wł. Pietrzaka przy ul. Pięknej 16B. Na zebraniach koledzy mają możliwość prezentacji wyników swoich badań. Zapraszamy również prelegentów spoza WTG.

Tematyka referatów wygłoszonych na zebraniach WTG w okresie 28 IV 1997–17 IV 2000

- 28 IV 1997 *Dzieje rodu Korczewskich z okolic Czerska i rodzin spokrewnionych*, ref. Paweł Korczewski.
- 19 V 1997 *Moje doświadczenia z poszukiwań genealogicznych*, ref. Karol Rodek.
- 23 IV 1997 *Kujawska elita władzy za Władysława Łokietka*, ref. Iwona Dacka.
- 22 IX 1997 *Dzieje rodu Umińskich*, ref. Józef Umiński.
- 20 X 1997 *Dzieje rodu Małachowskich h. Nałęcz*, ref. Artur Brzozowicz.
- 23 XI 1997 *Wojewoda płocki Mikołaj Podoski (1676–1762) h. Junosza i jego rodzina w świetle metryk i literatury historycznej*, ref. Piotr Myslakowski.

- 22 XII 1997 *Dzieje rodu Żeleńskich z Żelanki*, ref. Zbigniew Sroczyński. Referat połączony z prezentacją książki prelegenta pt. „Żeleńscy”.
- 19 I 1998 *Moje doświadczenia związane z zbieraniem materiałów do pracy „Genealogie rodów utytułowanych w Polsce”*, ref. Tomasz Lenczewski.
- 16 II 1998 *Polscy potomkowie Piastów i innych dynastii panujących*, ref. Andrzej Sikorski.
- 16 III 1998 *Między metryką a czcionką. Kilka uwag na temat warsztatu pracy współczesnego edytora genealogiczno-biograficznego w Polsce*, ref. Piotr Rogóyski.
- 20 IV 1998 *Życie codzienne parafii Rypin XVII–XVIII w.*, ref. Piotr Myslakowski.
- 18 V 1998 *Wkład w kulturę polską rodu Rostworowskich h. Natęcz*, ref. Stanisław Jan Rostworowski.
- 15 VI 1998 *Dzieje rodu Krzymuskich h. Radwan*, ref. Jerzy Krzymulski.
- 21 IX 1998 *Dzieje rodu Mycielskich h. Dołęga na tle wydanej ostatnio monografii*, ref. Stanisław Jan Rostworowski.
- 19 X 1998 *O majorze Henryku Hubalu Dobrzańskim inaczej*, ref. Zbigniew Sroczyński.
- 16 XI 1998 *Dzieje rodu Orłowskich h. Lubicz*, ref. Andrzej Łukaszewicz. Uzupełnienie Krzysztof Orłowski.
- 22 XII 1998 *Wspomnienia rodzinne z XIX w.*, ref. Stanisław Jabłonowski w oparciu o niepublikowany *Pamiętnik Mieczysława Reya z Przecławia*.
- 18 I 1999 *Chłapowscy h. Dryja*, Prelekcja doc. dr. Krzysztofa Chłapowskiego w ramach współpracy z Polskim Towarzystwem Heraldycznym.
- 22 II 1999 *Dzieje rodu Konopnickich h. Jastrzębiec*, ref. Danuta i Jan Bieleccy.
- 22 III 1999 *Ciekawostki genealogiczne z dawnej Warszawy*, ref. Tadeusz Świątek. W oparciu o wydaną w 1998 r. książkę referenta pt. „Śladami mieszkańców dawnej Warszawy”.
- 26 IV 1999 *Ród Skarbków h. Abdank*, ref. Anna Skarbek–Bień.
- 24 V 1999 Sprawozdanie Zarządu z działalności WTG za okres 20 V 1996 — 24 V 1999 ref. Jan Pągowski.
- 17 VI 1999 *Informacja o materiałach genealogicznych w zbiorach AGAD*, prelekcja dr. Violetty Urbaniak z Archiwum Głównego Akt Dawnych.
- 27 IX 1999 *Przydomki w rodzinie Piastów*, ref. Agnieszka Strzelecka.
- 25 X 1999 *Losy płyty nagrobnej ks. Józefa Poniatowskiego*, ref. Maciej Erdman.
- 22 XI 1999 *Nosarzewscy h. Dołęga*, ref. Lech Jabłoński.
- 22 XII 1999 *Tradycje spotkań świątecznych w rodzinach mieszczańskich*, prelekcja Tadeusza Świątka.

- 31 I 2000 *Rody tatarskie w Polsce*, prelekcja Cecylii Sidor.
- 21 II 2000 *Amerykańskie materiały genealogiczne. Możliwości poszukiwań genealogicznych za pośrednictwem Internetu*, prelekcja Piotra Rogóyskiego.
- 27 II 2000 *Rody starej Warszawy*, prelekcja Tadeusza Świątka połączona z prezentacją jego książki.
- 17 IV 2000 *Wykorzystanie doświadczeń z badań genealogicznych w pracy nad książką „Senatorzy”*, ref. Jarosław Zawadzki.

Osoby i stowarzyszenia zainteresowane współpracą z WTG mogą kontaktować się pisząc na adres: Warszawskie Towarzystwo Genealogiczne 00-866 Warszawa, ul. Żelazna 58/62 m. 610 lub telefonicznie w Warszawie nr 620-24-70

Jan Pałowski

Inauguracja księgozbioru genealogiczno-heraldycznego we Włocławku

Dnia 16 VI 2000 r. w siedzibie Włocławskiego Towarzystwa Naukowego we Włocławku odbyła się uroczysta inauguracja księgozbioru genealogiczno-heraldycznego Bernarda Kleca-Pilewskiego, przekazanego w darze przez wdowę po jego twórcy panią Halinę Ulicką 1° voto Klec-Pilewską.

Bernard Klec-Pilewski (1915–1973) był bibliotekarzem z zawodu, historykiem, genealogiem i heraldykiem z zamiłowania, członkiem Komitetu Redakcyjnego wydawnictwa „Materiały do biografii, genealogii i heraldyki polskiej”. Był też autorem kilkunastu znaczących publikacji z tego zakresu oraz drobniejszych materiałów i przyczynków, zebranych pośmiertnie w pracy pt. *Studia i przyczynki do historii, genealogii i heraldyki polskiej* (Londyn 1991). Żyjąc po II wojnie w Londynie, zgromadził on duży księgozbiór (ponad 1400 pozycji), złożony z dawniejszych i nowszych polskich i obcych opracowań i wydawnictw źródłowych z dziedziny nauk pomocniczych historii, zwłaszcza zaś genealogii. Księgozbiór ten po ponad ćwierć wieku po śmierci jego właściciela, został przekazany w darze do biblioteki Włocławskiego Towarzystwa Naukowego dla upamiętnienia związków rodzinnych Bernarda Kleca-Pilewskiego z Kujawami i ziemią dobrzyńską.

Papiery twórcy księgozbioru, obejmujące rękopisy, notatki, wypisy źródłowe, materiały do kwerend genealogicznych, korespondencję itp. złożone zostaną w Gabinetie Genealogiczno-Heraldycznym na Zamku Królewskim w Warszawie.

Inicjatorem przekazania księgozbioru i faktycznym realizatorem tego przedsięwzięcia był Prezes PTHer. Profesor Stefan K. Kuczyński, którego

z Bernardem Klecem–Pilewskim łączyła długoletnia znajomość. On też na inauguracji księgozbioru wygłosił referat pt. *Bernard Klec–Pilewski — historyk, genealog, heraldyk*. Wartość naukową księgozbioru przedstawił mgr Piotr Bokota.

Nowe czasopismo genealogiczne

Sygnalizujemy ukazanie się numeru 1 czasopisma „Kwartalnik Genealogiczny”, wydanego przez Wydawnictwo DJ w Gdańsku z datą „październik 2000”, o objętości 66 stron. Pismo redaguje zespół w składzie: Marek Lubicz–Bajkowski (redaktor naczelny), Piotr Pankiewicz, Piotr Roth i Michał Woroniecki. Pismo powstało w gdańskim środowisku genealogów, skupionym wokół miejscowego oddziału Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego.

W słowie „Od Redakcji” czytamy, że pismo ma ambicję nawiązać do profilu i poziomu naukowego przedwojennego „Miesięcznika Heraldycznego”, zarazem nie jest pomyślane jako konkurencyjne w stosunku do już istniejących tego rodzaju czasopism. Problematyka pisma ma nie ograniczać się do dziejów rodzin szlacheckich, lecz również pogłębiać wiedzę o genealogii rodzin mieszczańskich i chłopskich. Z uwagi na wychodzącą z Trójmiasta inicjatywę wydawania pisma, zawierać ono będzie publikacje dotyczące rodzin kaszubskich oraz, licznych na tym terenie, kresowych. Oprócz artykułów monograficznych, materiałów źródłowych, w tym i pamiętników oraz innych godnych uwagi i publikacji tekstów, pismo zamieszczać będzie recenzje, wprowadza też — wzorem „Miesięcznika” — rubrykę pod nazwą „Zagadnienia i odpowiedzi”.

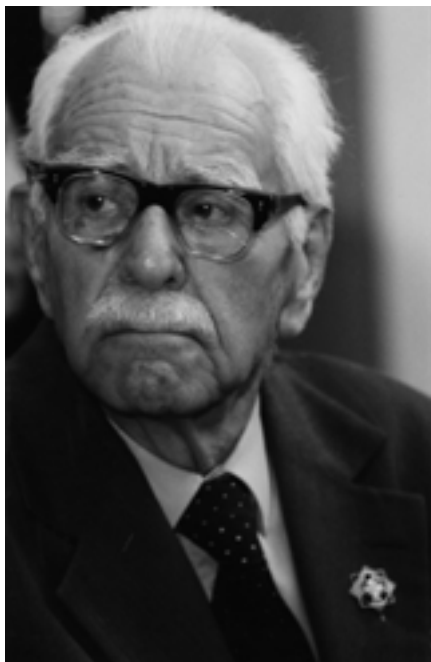
Numer 1 „Kwartalnika Genealogicznego” zawiera następujące pozycje: prof. Józef Borzyszkowski, *O Kaszubach i kaszubskiej genealogii*; Michał Woroniecki, *O Lucjanie ks. Korybut Wiśniowieckim (1806–1875)* (z tablicą genealogiczną linii podlaskiej Woronieckich); Marek Lubicz–Bajkowski, *Melchior Ołdakowski (1767–1838), marszałek szlachty powiatu białostockiego i jego rodzina*; Marek Lubicz–Bajkowski, *Herb Niewiarowskich (Półkozie)*; Michał Woroniecki, *Przyczynek do genealogii rodu Artwińskich h. Dębno* (z tablicą genealogiczną); Andrzej Kostrzewski, *Peryferie genealogii* (trzy przykłady zawilości genealogicznych); Marek Lubicz–Bajkowski, *Metryki szlacheckie parafii Jeleniewo z lat 1808–1825* (dotyczy parafii Jeleniewo k. Suwałk); Stanisław Załuski — informacja o oddziale gdańskim Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego; Piotr Roth — na przykładzie pewnego dokumentu japońskiego z 1938 r. sygnalizuje losy Polaków w Chinach przed 1945 r. Dział „Zagadnienia i odpowiedzi” przynosi 11 zagadnień i zapytań genealogicznych — do wyjaśnienia i odpowiedzi.

Zainteresowanym podajemy adres Redakcji: ul. Kartuska 28/5, 80–104 Gdańsk i Wydawnictwa DJ s. c., ul. Fiszerza 4 A, 80–231 Gdańsk.

IN MEMORIAM

Roman Kolumna-Walewski (1906–2000)

Dnia 15 IX 2000 r. zmarł w Warszawie w wieku 94 lat dr inżynier Roman Kolumna-Walewski, członek–nestor naszego Towarzystwa. Z wykształcenia rolnik, z zamiłowania genealog, kronikarz i badacz dziejów swojej rodziny, miał też szersze zainteresowania historyczne. Właśnie

Dr inż. Roman Kolumna-Wawelski
(fot. Janusz Chrzanowski
na zebraniu PTHer.)

genealogia i historia przyciągnęły go do Towarzystwa, którego członkiem stał się w 1993 r. Był stałym i aktywnym uczestnikiem zebrań naukowych i innych imprez PTHer., w tym międzynarodowego kolokwium heraldycznego w Krakowie. Brał w nich udział, jak to często podkreślał, z prawdziwym zainteresowaniem, dużym pożytkiem i przyjemnością. Cieszył się powszechnym poważaniem i sympatią.

Roman Kolumna-Walewski urodził się w 1906 r. w Iwni koło Kurska w Rosji. Wywodził się z nieutytułowanej linii Walewskich pochodzącej z Wołynia. Jego ojciec przed I wojną światową pracował na Ukrainie i w Rosji jako dyrektor cukrowni. Po śmierci matki i po przetoczeniu się bolszewickiej rewolucji liczna rodzina stopniowo wracała do kraju. Roman pod opieką starszej siostry w listopadzie 1919 r. znalazł się w Polsce, a wkrótce potem w Warszawie. Tu ukończył

gimnazjum im. Jana Zamoyskiego, poczem w latach 1925–1929 studiował w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego uzyskując absolutorium. Dyplom inżyniera rolnika uzyskał dopiero w 1950 r. na Wy-

dziale Rolnym Uniwersytetu Wrocławskiego. W 1969 r. otrzymał stopień doktora nauk rolniczych na podstawie rozprawy na temat metod oceny plonu pastwisk, obronionej w SGGW.

W czasie studiów i po ich ukończeniu pracował jako asystent w zakładach doświadczalnych SGGW oraz w dużych gospodarstwach produkcyjnych w Polsce centralnej i na Kresach. W latach 1935–1939 prowadził rolnicze koła doświadczalne w Wieluniu i Sieradzu.

Kampanię 1939 roku odbył jako ochotnik biorąc udział w obronie Modlina, za co został odznaczony Krzyżem Walecznych. W czasie okupacji był żołnierzem Armii Krajowej.

Po wojnie był instruktorem doświadczalnictwa terenowego Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego oraz Instytutu Uprawy i Nawożenia Gleboznawstwa w Warszawie. W latach pięćdziesiątych kierował Działem Wydawnictw IUNG. Do 1962 r. był starszym inspektorem w Biurze do Spraw Nauki Ministerstwa Rolnictwa, poczem już do emerytury pracował w Instytucie Melioracji i Użytków Zielonych w Fałętach. Był autorem kilkudziesięciu publikacji, prowadził zajęcia dydaktyczne, udzielał wielu ekspertyz, opinii i konsultacji w zakresie nauk rolniczych. Był miłośnikiem krajoznawstwa i turystyki, zwłaszcza Pienin i Beskidu Śląskiego, autorem przewodnika turystycznego oraz artykułów popularnych poświęconych temu regionowi.

W uznaniu zasług naukowo-badawczych i organizacyjnych dr inż. Walewski został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Dziewięćdziesiątą rocznicę jego urodzin Instytut Melioracji i Użytków Zielonych uczcił poświęconą mu sesją jubileuszową.

Genealogią interesował się od dawna, lecz dopiero od kilkunastu lat mógł jej poświęcić więcej czasu. Dociekliwie i z pasją badał historię zarówno własnej linii rodzinnej, jak i całej rodziny Walewskich, w tym wygasłej linii hrabiowskiej oraz potomstwa naturalnego syna Napoleona I i Marii Walewskiej. Poczował się do kontynuacji dzieła archiwisty i genealoga rodzinnego Kazimierza Stanisława Walewskiego (zm. w 1940 r.), właściciela dóbr Inczew i Tubądzin w Sieradzkiem. Żywo interesował się pałacem w Tubądzinie i jego zbiorami, bywał tam mile widzianym gościem.

Dr inż. Roman Kolumna-Walewski był człowiekiem wielkiej skromności, ujmującej życzliwości i pełnej wdzięku nieco staroświeckiej galanterii. Zabraknie Go na naszych zebraniach, zawsze z natężoną uwagą słuchającego referatów i dyskusji. Ale na długo zachowamy Go w pamięci.

Stefan K. Kuczyński